

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การเขียนสะกดคำตามมาตราตัวสะกด โดยใช้แบบฝึกทักษะการเขียนและกระบวนการเรียนภาษา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
2. แนวการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
3. กระบวนการเรียนภาษา
4. การเขียนสะกดคำ
5. แบบฝึก
6. แผนการจัดการเรียนรู้หรือแผนการสอน
7. ความพึงพอใจ
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 8.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 8.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

1.1 ความสำคัญ

ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ เป็นสมบัติทางวัฒนธรรมอันก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพและเสริมสร้างบุคลิกภาพของคนในชาติให้มีความเป็นไทย เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทำให้สามารถทำกิจกรรมงานและดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างสันติสุข และเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ประสบการณ์จากแหล่งข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ เพื่อพัฒนาความรู้ ความคิดวิเคราะห์ วิจัย และสร้างสรรค์ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ตลอดจนนำไปใช้ในการพัฒนาอาชีพให้มีความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจ นอกจากนี้ยังเป็นสื่อที่แสดงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ

ด้านวัฒนธรรม ประเพณี ชีวทัศน์ โลกทัศน์และสุนทรียภาพโดยบันทึกไว้เป็นวรรณคดีและวรรณกรรมอันล้ำค่า ภาษาไทยจึงเป็นสมบัติของชาติที่ควรแก่การเรียนรู้ เพื่ออนุรักษ์และสืบสานให้คงอยู่คู่ชาติไทยตลอดไป (กรมวิชาการ, 2544 ข : 1)

1.2 กระบวนการเรียนรู้

ภาษาไทยเป็นวิชาทักษะที่ต้องฝึกฝนจนเกิดความชำนาญในการใช้ภาษา เป็นการใช้ภาษาอย่างอัตโนมัติ ขณะเดียวกันภาษาไทยก็ยังมีส่วนที่เป็นเนื้อหาสาระ ได้แก่ กฎเกณฑ์ทางภาษา ซึ่งผู้เรียนจะต้องนำกฎเกณฑ์ทางภาษามาใช้ฝึกฝนจนสามารถใช้ภาษาไทยได้อย่างถูกต้องตามกฎเกณฑ์อันเป็นลักษณะของภาษาไทย ทั้งการอ่าน การฟัง การพูด และการเขียน ซึ่งเป็นทักษะของการแสดงออกทางภาษา แสดงความคิดเห็น แสดงความรู้และประสบการณ์ ผู้เรียนจะต้องรู้กฎเกณฑ์การใช้ภาษาให้ถูกต้อง สามารถเรียบเรียงความคิด ความรู้ และใช้ถ้อยคำได้ถูกต้องตามความหมายและถูกต้องกับกาลเทศะและบุคคล อันเป็นมารยาททางสังคมซึ่งเป็นส่วนของวัฒนธรรม (กรมวิชาการ, 2544 ก : 2)

การจัดการเรียนรู้ให้บรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ภาษาไทย ผู้สอนจะต้องศึกษาวิเคราะห์จุดหมายของหลักสูตร และมาตรฐานการเรียนรู้ภาษาไทยรวมทั้งเอกสารประกอบหลักสูตรที่เกี่ยวข้อง เพื่อการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้สอนจะต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจากผู้บอกความรู้แก่ผู้เรียนไปเป็นผู้สนับสนุนผู้เรียน เสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีความหมายแก่ผู้เรียนโดยดำเนินดังนี้ (กรมวิชาการ, 2544 ก : 2)

1.2.1 เลือกรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้สอนเลือกรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายและเหมาะสมกับผู้เรียน เช่น กิจกรรมการเรียนรู้แบบทดลอง แบบโครงงาน แบบศูนย์การเรียน แบบสืบสวน แบบอภิปราย แบบสำรวจ แบบร่วมมือ เป็นต้น

1.2.2 กัดค้นเทคนิควิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้สอนสามารถคิดค้นรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบอื่น ๆ และนำมาใช้ให้เหมาะกับปัจจัยต่าง ๆ ได้แก่ ความรู้ความสามารถด้านเนื้อหาวิชา สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ และสภาพแวดล้อมของโรงเรียน และชุมชน

1.2.3 จัดกระบวนการเรียนรู้ การจัดกระบวนการเรียนรู้มีหลายรูปแบบ ผู้สอนสามารถเลือกนำมาใช้หรือปรับใช้โดยคำนึงถึงสภาพและลักษณะของผู้เรียน เน้นให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติตามกระบวนการเรียนรู้อย่างมีความสุข ดังนี้

1) การจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน เป็นการจัดประสบการณ์ตรงให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติเหมือนกับการทำงานในชีวิตจริง ให้รู้วิธีการแก้ปัญหาด้วยตนเองอย่างเป็นระบบ

รู้จักวิธีการวางแผน คิดวิเคราะห์ ประเมินผลการปฏิบัติงานได้ด้วยตนเอง ฝึกการเป็นผู้นำ และผู้ตาม ลักษณะของโครงการเป็นเรื่องของการศึกษาค้นคว้าทดลอง ตรวจสอบสมมติฐาน โดยอาศัยการศึกษาวเคราะห์และใช้ทักษะกระบวนการ

2) การจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ เป็นวิธีการหรือพฤติกรรมที่จะช่วยให้การดำเนินงานเป็นกลุ่มเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ คือ ได้ผลงาน ความรู้สึกและความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ร่วมงาน ลักษณะการสอนแบบนี้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้อย่างทั่วถึง ยึดกลุ่มเป็นแหล่งความรู้ที่สำคัญ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ปรึกษาหารือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ช่วยให้เกิดการเรียนรู้พฤติกรรมของตนเองและผู้อื่น ผู้เรียนค้นหาคำตอบได้ด้วยตนเองจนสามารถนำความรู้ ความเข้าใจจากการปฏิบัติงานไปใช้ในชีวิตประจำวันและอยู่ในสังคมได้อย่างสันติ

3) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความคิด กิจกรรมที่พัฒนาทักษะความคิดในการเรียนรู้ภาษาไทย ผู้สอนจะต้องใช้คำพูดและวิธีการต่างๆ กระตุ้นให้นักเรียนคิด ลงมือปฏิบัติ ประเมิน ปรับปรุงแก้ไข พัฒนางานของตน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน เช่น กิจกรรมการอภิปราย การวิเคราะห์ การวิจารณ์ การค้นคว้า การทำโครงการ นอกจากนี้ ผู้สอนยังต้องสอดแทรกคุณธรรมควบคู่ไปด้วย เช่น ความรับผิดชอบ ความอดทน ความเพียรพยายาม นอกจากนี้ควรจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนใช้ความคิดอย่างมีวิจารณญาณในการแก้ปัญหา การตัดสินใจ การวางแผนดำเนินชีวิตในอนาคต เพื่อให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

4) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร ครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง ตลอดจนชุมชนมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร โดยการจัดกิจกรรมร่วมกันเพื่อให้ผู้เรียนมีสมรรถภาพในการใช้ภาษาทั้งการฟัง การพูด การอ่านและการเขียน ด้วยการจัดกิจกรรมในห้องเรียน ในโรงเรียน และในชุมชน เช่น การเล่าเรื่อง การอภิปราย การวิจารณ์ การโต้วาที การคัดลายมือ การเขียนเรียงความ การทำโครงการ การประกวดการอ่าน การศึกษาค้นคว้า การแข่งขันตอบคำถาม การอ่าน ทำนองเสนาะ เป็นต้น

5) การพัฒนาการเรียนรู้หลักการทางภาษา จะทำให้ผู้เรียนเข้าใจธรรมชาติ และวัฒนธรรมการใช้ภาษาไทย เกิดความตระหนักว่าภาษามีความสำคัญและมีพลัง กิจกรรมการพัฒนาการเรียนรู้หลักการทางภาษาจำเป็นต้องจัดควบคู่และสัมพันธ์กับกิจกรรมพัฒนาทักษะการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารทุกกิจกรรม

6) การพัฒนาการเรียนรู้วรรณคดีและวรรณกรรม เป็นการเรียนรู้เรื่องราวที่เป็นทั้งการสำรวจและความบันเทิง ซึ่งสะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตของคนไทยในยุคสมัยต่าง ๆ และเป็น การปลูกฝังให้ผู้เรียนเกิดความซาบซึ้งในสุนทรียภาพของภาษาไทย เพื่อประโยชน์ในการกำหนดแนวทางการดำเนินชีวิต โดยปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับสังคมปัจจุบัน การจัดกิจกรรมจึงควรเน้นให้ผู้เรียนใช้ทักษะภาษาเพื่อเรียนรู้เนื้อหาสาระ ด้วยการอ่านพิจารณา วิเคราะห์วิจารณ์วรรณกรรมและวรรณคดีอย่างมีเหตุผล

สรุปได้ว่า กระบวนการเรียนรู้ หมายถึง การเลือกรูปแบบ คิดค้นเทคนิควิธีการ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

1.3 คุณภาพผู้เรียน

1.3.1 เมื่อจบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานแล้ว ผู้เรียนต้องมีความรู้ความสามารถ ดังนี้ (กรมวิชาการ. 2544 ค : 4)

- 1) สามารถใช้ภาษาสื่อสารได้อย่างดี
- 2) สามารถอ่าน เขียน ฟัง ดู และพูด ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 3) มีความคิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีเหตุผลและคิดเป็นระบบ
- 4) มีนิสัยรักการอ่าน การเขียน การแสวงหาความรู้และใช้ภาษาในการพัฒนาตนเองและสร้างสรรค์งานอาชีพ
- 5) ตระหนักในวัฒนธรรมการใช้ภาษาและความเป็นไทย ภูมิใจและชื่นชมในวรรณคดีและวรรณกรรมซึ่งเป็นภูมิปัญญาของคนไทย
- 6) สามารถนำทักษะทางภาษาไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และถูกต้องตามกาลเทศะและบุคคล
- 7) มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและสร้างความสามัคคีในความเป็นชาติไทย
- 8) มีคุณธรรมจริยธรรม มีวิสัยทัศน์ โลกทัศน์ที่กว้างไกล

เมื่อจบแต่ละช่วงชั้นผู้เรียนต้องมีความรู้ความสามารถ ดังนี้

1.3.2 ช่วงชั้นที่ 1 ประถมศึกษาปีที่ 1-3

- 1) สามารถอ่านได้คล่องและอ่านได้เร็ว
- 2) เข้าใจความหมายและหน้าที่ของคำ กลุ่มคำ ประโยค และเข้าใจข้อความที่อ่าน
- 3) นำความรู้ที่ได้จากการอ่านมาคิดคาดคะเนเรื่องราวหรือเหตุการณ์และกำหนดแนวทางการปฏิบัติได้
- 4) เลือกอ่านหนังสือที่เป็นประโยชน์ทั้งความรู้และความบันเทิง

- 5) พูดและเขียนแสดงความรู้ ความคิด ความรู้สึก และความต้องการได้
- 6) จดบันทึกความรู้ ประสบการณ์ และเรื่องราวในชีวิตประจำวัน
- 7) จับใจความสำคัญ ตั้งคำถาม ตอบคำถาม สนทนา แสดงความคิดเห็น เล่าเรื่อง ถ่ายทอดความรู้ ความคิด ความรู้สึก และประสบการณ์จากเรื่องที่ฟังที่ดูได้
- 8) เข้าใจว่าภาษาไทยมีทั้งภาษาไทยกลางและภาษาถิ่น
- 9) สามารถเลือกใช้คำคล้องจอง แต่งบทหรือกรองง่าย ๆ
- 10) สามารถนำปริศนาคำทายและบทร้องเล่นในท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนและการเล่น
- 11) ใช้ทักษะทางภาษาเป็นเครื่องมือการเรียน การแสวงหาความรู้ และใช้ได้เหมาะสมกับบุคคลและสถานการณ์
- 12) นำความรู้ที่ได้จากการอ่านวรรณคดีและวรรณกรรมไปใช้ในชีวิต
- 13) มีมารยาทการอ่าน การเขียน การฟัง การดู และการพูด มีนิสัยรักการอ่าน และการเขียน

สรุปได้ว่า คุณภาพผู้เรียนเมื่อจบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานแล้ว ผู้เรียนต้องมีความรู้ ความสามารถตามระดับช่วงชั้นที่กำหนดให้

1.4 สารและมาตรฐานการเรียนรู้

1.4.1 ภาษาไทยแบ่งสาระการเรียนรู้ออกเป็น 5 ประการ ดังนี้ (กรมวิชาการ, 2544 : 17)

สาระที่ 1 : การอ่าน

สาระที่ 2 : การเขียน

สาระที่ 3 : การฟัง การดู และการพูด

สาระที่ 4 : หลักการใช้ภาษา

สาระที่ 5 : วรรณคดี และวรรณกรรม

สาระการเรียนรู้แต่ละข้อกำหนดเป็นมาตรฐานการเรียนรู้

สาระที่ 1 : การอ่าน

มาตรฐาน ท 1.1 : ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดไปใช้ตัดสินใจแก้ปัญหาและสร้างวิสัยทัศน์ในการดำเนินชีวิตและมีนิสัยรักการอ่าน

สาระที่ 2 : การเขียน

มาตรฐาน ท 2.1 : ใช้กระบวนการเขียน เขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ข้อความ และเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่าง ๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศและรายงานการศึกษา ค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ

สาระที่ 3 : การฟัง การดู และการพูด

มาตรฐาน ท 3.1 : สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความรู้ ความคิด ความรู้สึกในโอกาสต่าง ๆ อย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์

สาระที่ 4 : หลักการใช้ภาษา

มาตรฐาน ท 4.1 : เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษาและพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษาและรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ

มาตรฐาน ท 4.2 : สามารถใช้ภาษาแสวงหาความรู้ เสริมสร้างลักษณะนิสัย บุคลิกภาพ และความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับวัฒนธรรม อาชีพ สังคม และชีวิตประจำวัน

สาระที่ 5 : วรรณคดี และวรรณกรรม

มาตรฐาน ท 5.1 : เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิจารณ์วรรณคดีและวรรณกรรม ไทยอย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

หลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ในสาระที่ 2 : การเขียน ช่วงชั้นที่ 1

1.4.2 มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

1) สามารถเขียนคำได้ถูกความหมายและสะกดการันต์ถูกต้อง ใช้ความรู้และประสบการณ์เขียนประโยค ข้อความ และเรื่องราว ความคิด ความรู้สึก ความต้องการ และจินตนาการ รวมทั้งใช้กระบวนการเขียนพัฒนางานเขียน

2) มีมารยาทการเขียนและนิสัยรักการเขียน และใช้ทักษะการเขียนจดบันทึก ความรู้ ประสบการณ์และเรื่องราวในชีวิตประจำวัน

1.4.3 ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยในสาระที่ 2 : การเขียนช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

1) เขียนคำถูกต้องตามความหมาย โดยใช้หลักการสะกดคำแจกลูกช่วยการเขียนคำ

2) เขียนแสดงความคิด ความรู้สึก ความต้องการเป็นประโยคและข้อความสั้น ๆ

- 3) ใช้กระบวนการเขียนโดยเตรียมการเขียนคร่าวๆและตรวจสอบแก้ไขข้อความที่เขียน
- 4) เขียนอย่างมีมารยาทการเขียนเพื่อการสื่อสารด้วยลายมือสวยงาม สะอาด ชัดเจน อ่านง่าย เขียนถูกต้อง ใช้ภาษาสุภาพ
- 5) แสดงนิสัยรักการเขียนด้วยการอ่าน การดู การฟัง และจดบันทึกความรู้ อยู่เสมอเป็นประโยชน์และข้อความสั้น ๆ เป็นสมุดความรู้ของตน
- 6) เขียนบันทึกความรู้และประสบการณ์เป็นประโยชน์และข้อความสั้น ๆ แสดงทักษะ การเขียนโดยใช้ถ้อยคำถูกต้อง ลายมืออ่านง่ายชัดเจน

1.4.4 สาระการเรียนรู้รายปี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

- 1) การเขียนคำตามความหมายและตัวสะกดการันต์
- 2) การเขียนประโยคและข้อความสั้นๆที่เป็นความรู้และประสบการณ์
- 3) การเขียนข้อความสั้น ๆ ที่เป็นความคิดความรู้สึก ความต้องการและจินตนาการ
- 4) การใช้การเขียนพัฒนางานเขียน
- 5) มารยาทการเขียน
- 6) นิสัยรักการเขียนและการจดบันทึก
- 7) การใช้ทักษะการเขียนจดบันทึกความรู้และประสบการณ์

1.5 การวัดและประเมินผล

การวัดและประเมินผลกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โดยทั่วไปจะดำเนินการเช่นเดียวกับกลุ่มสาระอื่น ๆ ดังนี้ (กรมวิชาการ. 2544 : 171)

- 1.5.1 ประเมินและตัดสินผลการเรียนรู้เป็นรายกลุ่ม กลุ่มสาระการเรียนรู้/รายวิชาที่เพิ่มเติม
- 1.5.2 ประเมินโดยยึดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังของกลุ่มสาระการเรียนรู้เป็นเป้าหมาย
- 1.5.3 ประเมินด้วยวิธีการที่หลากหลาย เป็นการประเมินตามสภาพจริง
- 1.5.4 ต้องมีการประเมินผลการเรียนรู้ที่คาดหวังทุกข้อ
- 1.5.5 การผ่านเกณฑ์การประเมินกลุ่มสาระการเรียนรู้ ต้องมีผลการประเมินการเรียนรู้ที่คาดหวังผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำทุกข้อ
- 1.5.6 จัดซ่อมเสริมผู้เรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์ประเมินและประเมินหลังการซ่อมเสริม

1.5.7 ผู้เรียนต้องเรียนซ้ำในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ทำการซ่อมเสริมและไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน

สรุปได้ว่า การวัดและประเมินผลกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยจะประเมินและตัดสินผลการเรียนรู้เป็นรายกลุ่ม โดยยึดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังทุกข้อของกลุ่มสาระเป็นเป้าหมาย ประเมินด้วยวิธีที่หลากหลายและประเมินตามสภาพจริง การผ่านเกณฑ์การประเมินต้องมีผลการประเมินการเรียนรู้ที่คาดหวังผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำทุกข้อ

1.6 หลักการประเมินผลการเรียนรู้

การประเมินผลการเรียนภาษาไทยมีเป้าหมายสำคัญเพื่อนำผลการประเมิน ไปพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้หรือผลการเรียนรู้ที่คาดหวังที่กำหนดไว้ โดยนำผลการประเมินไปปรับปรุงแก้ไข ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียนนำไปปรับปรุงแก้ไขในการจัดกระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น รวมทั้งนำผลไปใช้ในการพิจารณาตัดสินความสำเร็จของผู้เรียน การดำเนินการวัดและประเมินผลดังกล่าวสถานศึกษาต้องดำเนินการทั้งในระดับชั้นเรียนและในระดับสถานศึกษา การที่จะดำเนินการวัดและประเมินผลภาษาไทยให้มีประสิทธิภาพได้ข้อมูลที่มีคุณภาพไปใช้ตามวัตถุประสงค์ของการประเมิน มีหลักการที่สำคัญดังนี้ (กรมวิชาการ. 2544 : 173)

1.6.1 การประเมินผลที่มีประสิทธิภาพต้องส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน ภาษาไทยเป็นวิชาทักษะ ดังนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จึงต้องเน้นการพัฒนาทักษะตามกระบวนการเรียนรู้ควบคู่ไปกับการวัดและประเมินผล ครูผู้สอนต้องประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตั้งแต่ต้นจนจบการเรียนรู้แต่ละหน่วยการเรียนรู้ โดยตรวจสอบความรู้เป็นระยะสม่ำเสมอ มีใช้วัดและประเมินผลหลังจบการเรียนรู้ครั้งเดียว การประเมินเพื่อตรวจสอบพื้นฐาน การประเมินระหว่างเรียน ต้องประเมินหลาย ๆ ครั้งหลาย ๆ กิจกรรมและการประเมินเมื่อจบบทเรียน เพื่อให้ได้ข้อมูลของผู้เรียนให้ถูกต้อง ชัดเจน แสดงถึงความก้าวหน้า จุดเด่น จุดด้อย ข้อบกพร่องที่ผู้เรียนควรได้รับการส่งเสริม ปรับปรุง พัฒนา และดำเนินการได้ทันที่ที่จะเป็นการประเมินที่สามารถส่งเสริมการเรียนรู้แก่ผู้เรียนได้เป็นอย่างดี

1.6.2 การประเมินผลต้องใช้ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย การประเมินที่นำข้อมูลจากแหล่งข้อมูลหลาย ๆ แหล่ง หรือจากการวัดหลาย ๆ ครั้ง หลาย ๆ วิธีมาสังเคราะห์สรุปจะได้ข้อมูลที่เชื่อถือได้ หรือเป็นสภาพจริงมากกว่าข้อมูลการประเมินที่มาจากแหล่งเดียว เช่น การประเมินการอ่านออกเสียงของผู้เรียนจากการอ่านครั้งเดียว จากบทอ่านบทเดียว

ไม่อาจสรุปได้อย่างแท้จริงว่าผู้เรียนมีความสามารถในการอ่านออกเสียงในระดับใด จะต้องประเมินหรือสังเกตจากการอ่านบทอ่านที่หลากหลายออกไป แล้วจึงนำมาสรุปจึงจะเชื่อได้ว่าผู้เรียนมีความสามารถในการอ่านออกเสียงในระดับใด

1.6.3 การประเมินจะต้องมีความเที่ยงตรงเชื่อถือได้และมีความเป็นธรรมชาติ เครื่องมือที่ใช้ประเมินผลการเรียนรู้มีความสำคัญที่จะทำให้ผลการเรียนรู้มีความเที่ยงตรงน่าเชื่อถือ ครูผู้สอนจึงต้องพยายามใช้เครื่องมือที่มีคุณภาพและใช้เครื่องมือที่ถูกต้องเหมาะสม เครื่องมือที่ดีมีคุณสมบัติคือ ความเที่ยงตรงและมีความเชื่อมั่นสูง ความเที่ยงตรงของเครื่องมือเป็นผลเนื่องมาจากการใช้เครื่องมือวัดผลการเรียนรู้ที่สามารถวัดสิ่งที่ต้องการวัดได้ตรงตามสภาพจริง เช่น ต้องการทราบระดับความสามารถในการพูดของผู้เรียน ต้องใช้วิธีการสังเกตการพูดของผู้เรียนตามสภาพจริง หากใช้เครื่องมือประเมินการพูดของผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนเขียนตอบความรู้ เกี่ยวกับการพูดข้อเขียนดังกล่าวไม่สามารถสะท้อนความสามารถในการพูดของผู้เรียนได้ครบถ้วนสมบูรณ์ เช่น การออกเสียงตามอักขรวิธี บุคลิกภาพในการพูด ลีลาในการพูด เป็นต้น การประเมินดังกล่าวย่อมขาดความเที่ยงตรงและขาดประสิทธิภาพในการประเมินในด้านความเชื่อมั่น หมายถึงความเชื่อถือได้ของการประเมินที่ได้ เครื่องมือที่มีความเชื่อมั่น จะมีผลการประเมินอยู่ในระดับคงที่ ไม่ว่าจะเป็นการประเมินที่ผู้ประเมินคนเดียวหรือหลายคน วิธีการที่จะทำให้ผลการประเมินมีความเชื่อถือได้มากขึ้นคือการกำหนดเกณฑ์การประเมินให้ชัดเจนและเหมาะสม สำหรับความเป็นธรรมเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนทุกคนได้แสดง ความสามารถได้เต็มที่ และเท่าเทียมกัน พร้อมทั้งการประเมินนั้นสอดคล้องกับสิ่งที่ผู้เรียนได้เรียนรู้ เช่น ประเมินการเขียนกลอนสุภาพ ผู้เรียนต้องผ่านการเรียนรู้การเขียนกลอนสุภาพมาแล้ว เป็นต้น

1.7 แนวปฏิบัติการวัดและประเมินผลกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

แนวการวัดและประเมินผลกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยจัดได้เป็น 3 ระดับ คือ (กรมวิชาการ. 2544 : 172)

1.7.1 การวัดและประเมินผลระดับชั้นเรียน เป็นการวัดและประเมินผล การเรียนรู้ของผู้เรียนระหว่างเรียน มีจุดมุ่งหมายเพื่อตรวจสอบความก้าวหน้าด้านความรู้ ทักษะกระบวนการค่านิยมอันพึงประสงค์จากการร่วมกิจกรรมการเรียนการสอน หรือ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมต่าง ๆ ผลจากการประเมินในระดับนี้ผู้เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียน กระบวนการเรียนรู้และใช้ประกอบในการตัดสินใจตัดสินใจทางการเรียน ในด้านต่าง ๆ ของผู้เรียนประกอบด้วย

1) การประเมินก่อนเรียน เพื่อตรวจสอบข้อมูลสารสนเทศของผู้เรียน สำหรับนำไปจัดเตรียมกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับพื้นฐานและคุณลักษณะของผู้เรียนมี 2 ลักษณะ คือ

1.1) การประเมินความพร้อมพื้นฐานของผู้เรียนเพื่อตรวจสอบความรู้ ทักษะ ความพร้อมด้านต่างๆ เพื่อเป็นพื้นฐานของเรื่องใหม่ที่จะเรียน โดยใช้วิธีที่เหมาะสม และนำผลมาใช้ในการปรับปรุง ส่งเสริม หรือเตรียมตัวผู้เรียนให้พร้อมที่จะเรียน มีแนวดำเนินการ ดังนี้

- 1.1.1) วิเคราะห์ความรู้ ทักษะ และพื้นฐานของเรื่องที่จะเรียน
- 1.1.2) เลือกวิธีการ จัดทำเครื่องมือประเมินที่เหมาะสมมีประสิทธิภาพ
- 1.1.3) ดำเนินการประเมินความรู้และทักษะของผู้เรียน
- 1.1.4) นำผลการประเมินไปใช้ตามวัตถุประสงค์

1.2) การประเมินความรู้ในเรื่องที่จะประเมินเพื่อตรวจสอบว่าผู้เรียน มีความรู้ทักษะในเรื่องที่จะเรียนมากน้อยเพียงใด สำหรับใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคน มีแนวปฏิบัติ ดังนี้

- 1.2.1) วิเคราะห์ความรู้ ทักษะของเรื่องที่คุณเรียนต้องรู้หรือที่จะสอน
- 1.2.2) เลือกวิธีการ เครื่องมือประเมิน
- 1.2.3) ประเมินผู้เรียนด้วยวิธีการและเครื่องมือที่กำหนดก่อนจัดการเรียนรู้

2) การประเมินระหว่างเรียน เป็นการประเมินเพื่อมุ่งตรวจสอบพัฒนาการของผู้เรียนว่าบรรลุผลการเรียนรู้ที่คาดหวังมากน้อยเพียงใด เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของผู้เรียน การจัดการเรียนรู้รวมทั้งอาจนำไปใช้เป็นส่วนหนึ่งของการสรุปผลการเรียนรู้ แนวทางปฏิบัติในการประเมินผลระหว่างเรียนอาจดำเนินการได้ดังนี้

2.1) วางแผนการสอนและการประเมินระหว่างเรียนให้สอดคล้องกับแผนการจัดการเรียนรู้ ควรระบุภาระงานที่จะทำให้ผู้เรียนบรรลุผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

2.2) เลือกวิธีประเมินให้สอดคล้องกับภาระงาน หรือกิจกรรมหลักที่กำหนดให้ผู้เรียนปฏิบัติ วิธีการที่เหมาะสมในการประเมินระหว่างเรียน ได้แก่ การประเมินจากสิ่งที่ผู้เรียนได้แสดงให้เห็นว่ามีความรู้ ทักษะ และความสามารถ มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ผลจากการเรียนรู้ตามที่จัดกระบวนการเรียนรู้ให้วิธีการที่สามารถเลือกใช้ได้ เช่น การประเมินจากการสื่อสารส่วนบุคคล โดยการสนทนาเพื่อประเมินความรู้การอ่านบันทึกเหตุการณ์ของผู้เรียน การประเมินจากการปฏิบัติ การประเมินจากกิจกรรมหรืองานที่มอบหมายให้ปฏิบัติ

ซึ่งจะต้องกำหนดภาระงานและเกณฑ์การให้คะแนน (Rubrics) อย่างชัดเจน การประเมินจากสภาพจริง การประเมินจากแฟ้มสะสมงาน เป็นต้น

2.3) กำหนดสัดส่วนการประเมินระหว่างเรียนกับการประเมินผลปลายภาคเรียน หรือปลายปี โดยควรกำหนดให้น้ำหนักความสำคัญการประเมินระหว่างเรียนมากกว่าปลายปีหรือปลายภาค เนื่องจากการประเมินระหว่างเรียนสามารถนำผลมาพัฒนาปรับปรุงแก้ไขในการจัดการเรียนรู้ได้ทันที่ และต้องนำผลระหว่างเรียนไปใช้ในการตัดสินปลายปีด้วย ทั้งนี้จะต้องเป็นไปตามระเบียบที่สถานศึกษาเป็นผู้กำหนด

2.4) จัดทำเอกสารบันทึกข้อมูลการประเมินหรือสารสนเทศของผู้เรียนระหว่างเรียนอย่างเป็นระบบชัดเจน เพื่อเป็นแหล่งข้อมูลในการปรับปรุง ส่งเสริมผู้เรียนและใช้เป็นหลักฐานในการติดต่อสื่อสาร ตรวจสอบผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

3) การประเมินสรุปผลการเรียนหลังเรียน การประเมินผลหลังเรียนเป็นการประเมินผู้เรียนเมื่อจบเรื่องที่เรียน เพื่อตรวจสอบว่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวังหรือไม่นำไปเปรียบเทียบกับประเมินก่อนเรียน เป็นการศึกษาพัฒนาการหรือความก้าวหน้าของผู้เรียน แล้วนำผลมาแก้ไขปรับปรุงและพัฒนา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในแนวทางของการจัดทำวิจัยในชั้นเรียน แนวปฏิบัติในการประเมินผลหลังเรียน อาจดำเนินการได้ดังนี้

3.1) วางแผนการประเมิน โดยกำหนดเป้าหมายในการตรวจสอบ วิธีการ และเครื่องมือที่จะใช้ให้สอดคล้องกับแผนการจัดการเรียนรู้และการประเมินก่อนเรียน

3.2) ประเมินผู้เรียนตามวัตถุประสงค์และนำข้อมูลไปใช้ในการปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุผลการเรียนรู้ที่คาดหวังหรือจุดประสงค์ของการเรียน

3.3) ปรับปรุงแก้ไขวิธีการเรียนของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3.4) ปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

1.7.2 การวัดและการประเมินผลระดับสถานศึกษา เป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบความก้าวหน้าของผู้เรียนเป็นรายปีและรายช่วงชั้น สถานศึกษาจะนำข้อมูลจากการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอน และพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนและนำไปใช้ในการตัดสินผลการเรียนรู้อย่างกลุ่มสาระ และตัดสินการเลื่อนช่วงชั้นของผู้เรียน การดำเนินการประเมินผลระดับสถานศึกษาในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยมีแนวปฏิบัติดังนี้

- 1) กำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีของกลุ่มสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษาให้ชัดเจน
- 2) กำหนดเกณฑ์สำหรับตัดสินประเมินการผ่านผลการเรียนรู้ที่คาดหวังเป็นรายข้อ โดยเน้นเกณฑ์เชิงคุณภาพ
- 3) กำหนดเกณฑ์การประเมินให้ระดับผลการเรียนรู้ระดับกลุ่มสาระการเรียนรู้รายปี
- 4) ประเมินผลการเรียนรู้ระหว่างเรียนเพื่อสะสมผลการเรียนส่วนหนึ่งสำหรับประกอบการสรุปประเมินผลในระดับสถานศึกษา
- 5) ประเมินผลการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้รายปีเมื่อสิ้นปี
- 6) ประเมินสรุปตัดสินผลการเรียนรู้รายปีและการผ่านช่วงชั้นตามเกณฑ์ที่กำหนด

1.7.3 การประเมินผลระดับชาติ เป็นการประเมินคุณภาพทางการศึกษาในระดับชาติของผู้เรียนทุกคนในปีสุดท้ายของแต่ละช่วงชั้น คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการจะกำหนดให้มีการประเมินในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ตามความจำเป็นเป็นรายปี ข้อมูลจากการประเมินจะนำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน คุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา และคุณภาพ การจัดการศึกษาในระดับชาติ สำหรับกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ มีความจำเป็นที่ผู้เรียนต้องมีความรู้ ความสามารถ และทักษะทางภาษา จึงเป็นกลุ่มสาระพื้นฐานที่จะได้รับการประเมินทุกปี สำหรับแนวปฏิบัติในการประเมินในระดับนี้ สถานศึกษาต้องจัดให้ผู้เรียนเข้ารับการประเมิน และกระตุ้นให้ผู้เรียนได้แสดงความสามารถในการประเมินอย่างเต็มศักยภาพ เพื่อจะได้ข้อมูลทางคุณภาพที่เป็นจริงและเป็นประโยชน์อย่างแท้จริง

สรุปได้ว่า แนวการวัดและประเมินผลกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยจัดได้เป็น 3 ระดับ คือ การวัดและประเมินผลระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษา และระดับชาติ

2. แนวการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

การเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งสร้างสติปัญญาและพัฒนาทักษะการคิดอย่างเป็นระบบ การคิดสร้างสรรค์และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีความสามารถในการคิดระดับสูง และคิดแบบองค์รวม สามารถคิดสร้างสรรค์

ตนเอง สังคม ประเทศชาติ และโลก นอกจากนั้นยังมุ่งพัฒนาการทางอารมณ์ให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของตนเอง เข้าใจตนเอง เห็นอกเห็นใจผู้อื่น เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ สามารถแก้ปัญหาความขัดแย้งในอารมณ์อย่างถูกต้องเหมาะสม

การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน จะต้องสอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 โดยกำหนดว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการเรียนการสอนจะต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ ใช้การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญหรือผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

2.1 แนวการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นแนวความคิดที่มุ่งให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้จากการปฏิบัติด้วยวิธีการเรียนรู้ที่หลากหลาย ผู้สอนจะต้องวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนใช้แหล่งเรียนรู้และสื่อการเรียนรู้ในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง มีครูเป็นผู้ให้คำปรึกษาการเรียนรู้

ปัจจุบันบทบาทของผู้สอนและผู้เรียนเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม กล่าวคือ ผู้เรียนจะต้องรู้วิธีการเรียนรู้ให้ประสบผลสำเร็จ รู้วิธีการแสวงหาความรู้ รู้วิธีการคิดวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสารสามารถใช้ทักษะทางภาษาเพื่อการอภิปราย การรายงาน การแสวงหาความรู้ สามารถจัดบันทึกความรู้ จัดหมวดหมู่ความรู้และเชื่อมโยงความรู้ใหม่และข้อมูลข่าวสารได้อย่างเป็นระบบ ผู้เรียนจะสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ส่วนตัวผู้สอนก็จะปรับบทบาทจากการให้ความรู้โดยการบอก การบรรยาย เป็นการวางแผนจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนลงมือทำกิจกรรม ให้วิธีการเรียนรู้ ให้หลักการของศาสตร์ที่จะสอน ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการปฏิบัติและสรุปความรู้ ประเมินผลตนเอง ปรับปรุงตนเองให้พัฒนาก้าวหน้า บทบาทของครูจะมีบทบาทวางตนให้ศิษย์ไว้วางใจ นำเคารพ และผู้ทรงความรู้เป็นที่ปรึกษาแก่ศิษย์ รับฟังความคิดของศิษย์ รับรู้ความรู้สึกของศิษย์ วางตนเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นตัวแบบในการประพฤติปฏิบัติ การจัดการเรียนรู้ควรคำนึงถึงความสำคัญในเรื่องต่อไปนี้

2.1.1 การเรียนรู้อย่างมีความสุข เป็นการจัดการเรียนการสอนในบรรยากาศที่เป็นอิสระแต่มีระเบียบวินัยในตนเอง ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ผู้เรียนมีวิธีการเรียนรู้ที่หลากหลาย ส่งเสริมให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการเรียน เกิดความภูมิใจในผลงานอันเกิดจากผลสำเร็จในการเรียนรู้ของตน และผู้เรียนได้พัฒนาตนเองเต็มศักยภาพ แนวทางในการจัด

การเรียนการสอนคือ บทเรียนมีความหมายและเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน กิจกรรมการเรียนรู้ หลากหลาย ผู้เรียนสามารถปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง มีสื่อการเรียนรู้เหมาะสมกับความสามารถ และน่าสนใจ การประเมินผลมุ่งเน้นศักยภาพของผู้เรียนเป็นรายบุคคลและรายกลุ่ม ผู้สอน กับผู้เรียน และผู้เรียนกับผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

2.12 การเรียนรู้แบบองค์รวม เป็นการเรียนรู้จากการบูรณาการสาระการเรียนรู้ และกระบวนการเรียนรู้เข้าด้วยกัน สาระการเรียนรู้จะเรียนจากเรื่องใกล้ตัว ที่อยู่อาศัย ท้องถิ่น ของตน สังคม ประเทศชาติ สิ่งแวดล้อม เรื่องของสังคมโลก การเปลี่ยนแปลงและแนวโน้ม ที่เกิดขึ้นในสังคมโลก การเรียนรู้แบบองค์รวม เป็นการบูรณาการความรู้ความเข้าใจเรื่องที่ เรียนให้ลึกซึ้งครอบคลุมปัญหา และมีความหมายต่อการนำไปใช้ในการดำรงชีวิตและ การแก้ปัญหาของสังคม

2.1.3 การเรียนรู้จะต้องปรับวัฒนธรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญ ผู้เรียนต้องมีลีลาการเรียนรู้ (Learning styles) ของตน มีอิสระในการเรียนรู้ อย่างมีความรับผิดชอบสูง มีวินัยในตนเอง หากการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนขาด ระเบียบวินัย ขาดความเข้มแข็งด้านจริยธรรม ขาดความรับผิดชอบ ขาดความอดทน และ ความมุ่งมั่นต่อความสำเร็จและขาดวินัยในการปฏิบัติงาน การเรียนการสอนย่อมล้มเหลว ดังนั้นครูจำเป็นต้องปลูกฝังและสร้างวินัยในตนเองควบคู่ไปกับวิธีการเรียนรู้

2.1.4 การเรียนรู้จากการคิดและการปฏิบัติจริง เป็นการเรียนรู้โดยการประมวลข้อมูล ความรู้จากประสบการณ์มาวิเคราะห์ให้เป็นความรู้ใหม่ วิธีการใหม่ เพื่อนำความรู้และวิธีการ ไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างเหมาะสมสอดคล้องกัน ผู้เรียนจะแสวงหาข้อมูลจากการอ่าน การสัมภาษณ์ การดูสื่อทางอิเล็กทรอนิกส์ การฟัง แล้วจดบันทึกข้อมูลนำมาวิเคราะห์ คิดอย่าง รอบคอบและนำความรู้ไปปฏิบัติจริง เป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงจากแหล่งเรียนรู้ สื่อเหตุการณ์และสิ่งแวดล้อมรอบตัว นำมาสรุปผลสร้างความรู้ด้วยตนเอง

2.1.5 การเรียนรู้ร่วมกับบุคคลอื่น เป็นการเรียนรู้ที่มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นด้วย การแลกเปลี่ยนข้อมูล ความรู้ ความคิดและประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ด้วยการนำข้อมูล มาศึกษาทำความเข้าใจร่วมกัน คิดวิเคราะห์ ตีความ แปลความ สังเคราะห์ข้อมูลและ ประสบการณ์สรุปเป็นข้อความ ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่หลากหลาย มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เป็นการปลูกฝังคุณธรรมการอยู่ร่วมกันและการทำงานร่วมกัน ทำให้พัฒนาทั้งทักษะทางสังคม และทักษะการทำงาน

2.1.6 การเรียนรู้โดยมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนและมีส่วนร่วมในผลงาน เป็นการให้ผู้เรียนร่วมกันวางแผนการเรียนรู้ และปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกัน เช่น การจัดนิทรรศการ การเขียนความรู้เป็นบทความ หรือจัดทำสมุดวิเคราะห์ความรู้ จัดทำแผนภูมิ การรายงานหน้าชั้น การจัดอภิปรายความรู้ การแสดงบทบาทสมมติ และการแสดงละคร ฯลฯ ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ทักษะกระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วม มีความเป็นประชาธิปไตย รู้จักบทบาทหน้าที่ แบ่งความรับผิดชอบ ปรีกษาหาหรือ ติดตามผล ประเมินผลงาน และบูรณาการ ความรู้จากหลายวิชา

2.1.7 การเรียนรู้กระบวนการเรียนรู้ เป็นการเรียนรู้ลีลาการเรียนรู้และความถนัด ในการเรียนของตน ผู้เรียนจะรู้กระบวนการเรียนรู้จากการที่ผู้สอนเปิดโอกาสและจัดสถานการณ์ ให้ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม เกิดการศึกษาวิเคราะห์และสรุปผล การเรียนรู้ เพื่อนำไปใช้เป็นประโยชน์ในการเรียนรู้ต่อไป

2.1.8 การเรียนรู้เพื่อนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพ เป็นการนำความรู้ที่ได้จากการเรียน เช่น ทักษะการสื่อสาร ทักษะการแสวงหาความรู้ ทักษะ การปฏิบัติงาน ทักษะการวิเคราะห์ ทักษะการสังเคราะห์ ทักษะการจัดการ ทักษะการดำเนินชีวิต และการมีมนุษยสัมพันธ์มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต และการประกอบอาชีพ

2.2 คุณลักษณะและบทบาทของผู้สอนต่อการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

2.2.1 คุณลักษณะของผู้สอน

1) มีความรู้ความเข้าใจในการจัดหลักสูตร โดยเฉพาะกลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาไทย

2) มีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาภาษาไทยเป็นอย่างดี

3) ใช้ภาษาไทยในการสื่อสารได้ดี เป็นแบบอย่างแก่ผู้อื่น

4) มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

5) เป็นผู้ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน ศึกษาหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองให้ทันสมัย ทันเหตุการณ์ อยู่เสมอ

6) มีความสามารถในการวัดและประเมินผลการเรียนภาษาไทยหลายรูปแบบ ตามหลักการวัดผลและประเมินผล

7) มีความรู้ความเข้าใจด้านจิตวิทยา เข้าใจลักษณะธรรมชาติและ ความต้องการของผู้เรียนเป็นอย่างดี

8) มีคุณลักษณะของครูดีที่ผู้เรียนพึงประสงค์ ได้แก่ ใจดี ชี้แนะเข้มแข็งใส มีอารมณ์ขัน พุดจาไพเราะ มีเมตตา ขยัน อดทน เอาใจใส่ผู้เรียนอย่างทั่วถึง มีเวลาให้ผู้เรียน เข้าพบและปรึกษาหารือ มีความเป็นมิตร มีความยุติธรรมใจกว้าง ยอมรับความคิดเห็นของผู้เรียน และไวต่อความคิดความรู้สึกของผู้เรียนและมีคุณธรรม

9) เป็นแบบอย่างที่ดีด้านความประพฤติและมีบุคลิกภาพที่สง่า

2.2.2 บทบาทหน้าที่ของผู้สอน

1) ทำหน้าที่พัฒนาหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยร่วมกับคณะครูในหมวดวิชา โดยทำหน้าที่ 4 ประการ คือ พัฒนาหลักสูตร ใช้หลักสูตร วิจัยและประเมินหลักสูตร และการปรับหลักสูตร

1.1) จัดบรรยากาศและกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเรียนอย่างมีความสุขได้แก่

1.1.1) ยอมรับในศักยภาพของผู้เรียนว่าสามารถเรียนรู้ได้เท่าเทียมกัน

1.1.2) ส่งเสริมให้ผู้เรียนยอมรับนับถือ ภาคภูมิใจในความสามารถของตนและรู้จักปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ได้

1.1.3) ส่งเสริมให้ผู้เรียนเลือกเรียนรายวิชาตามความถนัดความสามารถ ความต้องการและความสนใจของตนเอง

1.1.4) ส่งเสริมให้ผู้เรียนค้นพบความสามารถของตนเองและมีโอกาสได้แสดงความสามารถอย่างเต็มที่ ตลอดจนรู้จักวางแผนการเรียนรู้ได้เอง

1.1.5) จัดบทเรียนที่มีความหมาย มีประโยชน์ เหมาะสมกับวุฒิภาวะและความสามารถที่จะทำให้ผู้เรียนมีโอกาสประสบความสำเร็จได้

1.1.6) จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย จูงใจให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ ตามศักยภาพและมีความสุข

1.1.7) ใช้ภาษาที่ถูกต้องตามวัฒนธรรมการใช้ภาษาไทยในการจัดกระบวนการเรียนการสอน และปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียนทุกโอกาส

1.1.8) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ประเมินตนเอง เพื่อปรับปรุงและพัฒนาความรู้ความสามารถของตนเอง

2) จัดสภาพห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้

3) จัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนให้ส่งเสริมการเรียนรู้

3. กระบวนการเรียนภาษา

กระบวนการเรียนภาษา เป็นกระบวนการที่มุ่งให้เกิดการพัฒนาทักษะทางภาษา มีขั้นตอนดังนี้ (ทศนา แคมณี. 2547 : 314)

3.1 ทำความเข้าใจสัญลักษณ์ สื่อ รูปภาพ รูปแบบ เครื่องหมาย ผู้เรียนรับรู้เกี่ยวกับความหมายของคำ กลุ่มคำ ประโยคและถ้อยคำสำนวนต่าง ๆ

3.2 สร้างความคิดรวบยอด ผู้เรียนเชื่อมโยงความรู้จากประสบการณ์นำมาสู่ความเข้าใจและเกิดภาพรวมเกี่ยวกับสิ่งที่เรียนด้วยตนเอง

3.3 สื่อความหมาย ความคิด ผู้เรียนถ่ายทอดทางภาษาให้ผู้อื่นเข้าใจได้

3.4 พัฒนาความสามารถ ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามขั้นตอนคือ ความรู้ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินค่า

4. การเขียนสะกดคำ

4.1 ความหมายของการเขียนสะกดคำ

อรทัย นุตรดิษฐ์ (2540 : 9-10) กล่าวว่า การเขียนสะกดคำเป็นเนื้อหาส่วนหนึ่งของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533) ซึ่งนักเรียนจะได้รับการฝึกให้สามารถเขียนสะกดคำได้ถูกต้อง รวดเร็ว จนสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

ชยาภรณ์ พิณพาทย์ (2542 : 56) กล่าวว่า การเขียนสะกดคำ หมายถึง ความสามารถในการรู้จักใช้กฎเกณฑ์ในการเรียงลำดับตัวอักษรหรือเรียงลำดับพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ ให้เป็นคำอ่านออกเสียงได้ชัดเจน เขียนคำได้ถูกต้อง มีความหมายตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2525 และสามารถนำคำดังกล่าวไปใช้ในการสื่อสารในชีวิตประจำวันได้

สกุณา เลิกนอก (2545 : 16) ได้ให้ความหมายของการเขียนสะกดคำไว้ว่า การเขียนสะกดคำคือ วิธีการจัดเรียงลำดับพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ภายในคำนั้น ๆ ให้ถูกต้องตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 เพื่อให้ผู้เรียนสามารถออกเสียงได้ถูกต้องชัดเจน รู้หลักเกณฑ์ในการเขียนและเขียนคำนั้นได้ถูกต้อง

มนัสวาท ไชยคารา (2546 : 28) กล่าวว่า การเขียนสะกดคำคือ การถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดของคนเรามาเป็นตัวหนังสือ เพื่อเป็นการสื่อความหมายให้บุคคลอื่นได้เข้าใจความรู้สึกของตน และการเขียนสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิตได้ด้วย

สรุปได้ว่า การเขียนสะกดคำ หมายถึง การเรียงพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ ตัวสะกด และตัวการันต์ได้อย่างถูกต้องและมีความหมายตรงตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2542 และสามารถนำคำที่เขียนได้ไปใช้ประโยชน์และสื่อสารในชีวิตประจำวันได้

4.2 ความสำคัญของการเขียนสะกดคำ

การเขียนสะกดคำได้ถูกต้องทำให้สื่อความหมายได้ตรงกัน ช่วยรักษาภาษาของชาติ และเป็นประโยชน์ต่อผู้เขียน จึงมีผู้กล่าวถึงความสำคัญของการเขียนสะกดคำไว้ดังนี้

สุริวงส์ พงศ์ไพบูลย์ (2540 : 166) กล่าวถึง ความสำคัญของการเขียน สรุปได้ว่า การเขียนสะกดคำให้ถูกต้องเป็นสิ่งสำคัญ เพราะการเขียนหนังสือผิดเป็นการบ่งบอกว่า ผู้นั้นไม่สนใจในการใช้ภาษา

วรรณิ โสมประยูร (2542 : 156) กล่าวถึง ความสำคัญของการเขียนสะกดคำไว้ว่า การเขียนสะกดคำเป็นพื้นฐานที่จำเป็นของการเขียนอย่างหนึ่ง เพราะเด็กต้องรู้จักสะกดคำได้ถูกต้องก่อน จึงสามารถเขียนเป็นประโยคและเรื่องราวได้ ถ้าเด็กเขียนสะกดคำไม่ได้ เด็กจะไม่สามารถเข้าใจเรื่องจากผู้อื่นและแสดงให้ผู้อื่นเข้าใจความคิดของตนเองไม่ได้ กล่าวคือ สื่อสารกันไม่ได้นั่นเอง ดังนั้น การเขียนสะกดคำให้ถูกต้องนับว่าเป็นสิ่งสำคัญมากในการเขียน เด็กควรเขียนสะกดคำให้ถูกต้องเสียแต่เริ่มเรียนคำ เพื่อช่วยให้เด็กรู้จักคำต่าง ๆ ที่จำเป็นในชีวิตประจำวันและช่วยให้เด็กใช้คำต่าง ๆ ได้ถูกต้อง

พรชญา พรหมหิตาทร (2542 : 12) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการเขียนสะกดคำไว้ว่า “การเขียนสะกดคำหรือการเขียนสะกดการันต์เป็นสิ่งสำคัญมาก เพราะนอกจากจะสื่อความหมายได้ถูกต้องแล้ว ยังช่วยให้เกิดผลดีต่อผู้เขียนข้อความนั้นได้ถูกต้อง และผู้เขียนเองก็เกิดความมั่นใจในตัวเอง สามารถอธิบายและถ่ายทอดแนวคิดให้ผู้อื่นเข้าใจได้รวดเร็วและถูกต้อง”

ปีพมา ราชฤทธิ์คุชดี (2545 : 9) กล่าวว่า การเขียนสะกดคำเป็นสิ่งสำคัญมากสำหรับการเขียน เพราะนอกจากสื่อความหมายได้ถูกต้องแล้ว ยังทำให้คงความถูกต้องของหลักภาษา เกิดความงามทางภาษาและยังทำให้ผู้เขียนได้รับความศรัทธาในงานเขียน นอกจากนี้ การเขียนสะกดคำให้ถูกต้องยังเป็นพื้นฐานของการเขียนในการที่จะเรียนวิชาอื่น ๆ อีกด้วย

กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 1) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของการเขียนสะกดคำไว้ว่า การเขียนสะกดคำให้ถูกต้องจะช่วยให้การสื่อความหมายมีประสิทธิภาพ การเขียนสะกดคำให้ถูกต้องจะช่วยให้การสื่อความหมายมีประสิทธิภาพ ถ้านักเรียนเขียนสะกดผิด จะทำให้การสื่อความหมายผิดไปด้วย และส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

ไม่เป็นไปตามที่ประสงค์

ชนาธิป ผลวาวแวว (2548 : 24) กล่าวว่า การเขียนสะกดคำมีความสำคัญมาก เพราะเป็นการใช้สัญลักษณ์แทนเสียงพูด เพื่อถ่ายทอดความรู้สึคนึกคิดเรื่องราวต่าง ๆ ดังนั้น การเขียนสะกดคำจึงมีความสำคัญต่อการเขียนเป็นอย่างมาก เพราะเป็นพื้นฐานที่จำเป็นของการเขียนอย่างหนึ่ง นักเรียนจะต้องรู้จักสะกดคำให้ถูกต้องก่อน จึงจะสามารถเขียนประโยค และเรื่องราวได้ ถ้านักเรียนสะกดคำผิด จะทำให้ไม่เข้าใจเรื่องราวจากผู้อื่น และไม่สามารถทำให้ผู้อื่นเข้าใจความคิดของตนเองได้ นับว่าการเขียนสะกดคำให้ถูกต้องเป็นสิ่งสำคัญมากในทักษะการเขียน

สรุปได้ว่า การเขียนสะกดคำมีความสำคัญที่สุดในการสื่อความหมายด้วยวิธีเขียน และเพิ่มพูนทักษะในการเขียน การเขียนผิดจะเหมือนกับการพูดผิดความหมายของคำก็จะเปลี่ยนไปและประสิทธิภาพของการเขียนจะลดลงในทางตรงกันข้าม การเขียนสะกดคำถูกต้อง จะทำให้ผู้อ่านเข้าใจข้อความที่เขียนได้ถูกต้องและจะทำให้ผู้เขียนมั่นใจในการเขียนของตนมากยิ่งขึ้น และในขณะเดียวกันประสิทธิภาพของการเขียนก็เพิ่มมากขึ้นด้วย

4.3 ปัญหาในการเขียนสะกดคำ

การเรียนภาษาไทยนั้นจะต้องมีความสัมพันธ์กันทั้ง 4 ด้าน คือ การฟัง การพูด การอ่านและการเขียน ทักษะการเขียนเป็นทักษะที่สำคัญ เพราะเป็นการถ่ายทอดความรู้ ความคิด ตลอดจนทัศนคติ ถ้าหากผู้เขียนเขียนผิดก็จะทำให้ผู้อ่านเข้าใจความหมายผิดไปด้วย การเขียนสะกดคำให้ถูกต้องนั้นเป็นทักษะที่จะต้องอาศัยความสามารถและการฝึกหัด ทั้งนี้เพราะ การเขียนสะกดคำให้ถูกต้องนั้นเป็นทักษะที่ค่อนข้างยาก

4.3.1 ปัญหาและข้อบกพร่องจากการเขียนสะกดคำผิดว่ามีรูปแบบในการเขียนสะกดผิด ดังนี้ (กรรณิการ์ พวงเกษม. 2532 : 2)

- 1) เขียนสะกดผิดที่พยัญชนะ
- 2) การตัดและเติมสระ สระเปลี่ยนรูป การเขียนสะกดผิด การเขียนเสียงสั้นยาวสลับกัน เขียนคำที่ประวิสรรชนีย์และไม่ประวิสรรชนีย์
- 3) ใช้วรรณยุกต์ไม่ถูกต้อง
- 4) ใช้ตัวสะกดผิดที่ ใช้ตัวสะกดผิด เขียนคำมาจากภาษาอื่นผิด เขียนผิดโดยทอนเสียงให้สั้นลงหรือยัดเสียงให้ยาวออก เขียนคำที่ใช้ ร ล ว ควบกล้ำผิด เขียนผิดที่สระ ไอ โอ และ อัย เขียนผิดที่ใช้อักษรนำผิด

4.3.2 ลักษณะข้อผิดพลาดในการใช้คำที่เกี่ยวกับการใช้สะกดการันต์ผิด มีดังนี้
(สุชาดา ซาทอง. 2534 : 76-77)

- 1) การใช้พยัญชนะผิด
- 2) การใช้สระผิด
- 3) การใช้พยัญชนะตัวสะกดการันต์ผิด
- 4) การใช้วรรณยุกต์ผิด
- 5) การใช้พยัญชนะต้นและพยัญชนะสะกดผิด

4.3.3 สาเหตุสำคัญที่ทำให้สะกดผิด คือ การละเลยไม่ตระหนักในความสำคัญของการเขียนสะกดคำให้ถูกต้อง ขาดการสังเกตจนทำให้ใช้แนวเทียบผิด ซึ่งการสังเกตจะช่วยให้สรุปหลักเกณฑ์ในการสะกดคำให้ถูกต้องได้ (กรมวิชาการ. 2545 : 23)

4.3.4 ลักษณะของคำที่มักเขียนสะกดผิดมีดังนี้ (วรรณิ โสมประยูร. 2537 : 503-504)

- 1) คำที่มีหลายพยางค์ เช่น สนุกสนาน พฤษภดี มกุฎราชกุมาร
- 2) คำที่ประและไม้ประวิสรรชนีย์ เช่น สะควก สบาย
- 3) คำที่มีรูปวรรณยุกต์ที่ไม่ตรงกับการออกเสียง เช่น เหล้า หุ่น ล้อกล่อก
- 4) คำที่ใช้ ใ- อัย อำ อัม เช่น จาระไน เหงื่อไหลไคล้อย อัยการ

รัตนตรัย อัมพาด

- 5) คำที่มีสระผสม เช่น เลียง เดี้ยว เพือา เหมือน
- 6) คำที่มีเครื่องหมายทัณฑฆาตกำกับ เช่น ประโยชน์ สัตว์ เสาร์
- 7) คำพ้องเสียง เช่น หน้า-นำ หย้า-ย่า แล้-แซ่ ขรรค์-ขัน
- 8) คำลดรูปหรือคำเปลี่ยนรูปสระเมื่อมีตัวสะกด เช่น ชวน พบ

พิสดาร

- 9) คำที่มีตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา เช่น รูป โรค โทษ อธิษาศัย

อาราธนา

- 10) คำที่มีอักษรนำ เช่น ขนม ตลาด ถนน ขมูบขมิบ เขี่ยน
- 11) คำที่มี ห นำ และ อ นำ เช่น หย่า หลา แหลม อ่า อยาก
- 12) การใช้ ร ลว ควบกล้ำ เช่น กล้วย มะพร้าว กรับ กวาด ความ

แพรงพราย

13) คำที่ใช้ รร (ร หัน) เช่น บรรทัด รูปพรรณ อุปสรรค สรรพคุณ

14) คำที่มีความหมายเป็นนามธรรม เช่น ความสุข ความซื่อสัตย์ เวทมนต์
ไสยศาสตร์ อชฌาสัย

15) คำราชาศัพท์ เช่น เชษฐา เฉลิมพระชนมพรรษา พระบรมฉายาลักษณ์

16) คำที่ใช้ในบทประพันธ์ประเภทร้อยกรอง เช่น บทมอลย์ จันทาล

17) คำที่มาจากภาษาอังกฤษ เช่น ไนลอน เต็นท์ เซ็ต ฟิล์ม แอลกอฮอล์

18) คำพิเศษและมีกฎเกณฑ์ยกเว้น เช่น ซาคิ จริง สักดาห์ สังเกต ศีรษะ

ปัญหาการสะกดคำผิดนี้ได้มีผู้ศึกษาปัญหาและสาเหตุไว้มาก ส่วนมากมาจาก
ตัวผู้เขียนตัวสะกด ซึ่งมีสาเหตุแตกต่างกันออกไป เช่น ใช้แนวเทียบผิด มีประสบการณ์
ในด้านการเขียนผิด ไม่รู้หลักภาษาเป็นต้น นอกจากนี้ยังมีสาเหตุจากสิ่งแวดล้อมภายนอก
เช่น การโฆษณาสินค้า สื่อมวลชน ป้ายโฆษณาสินค้าต่าง ๆ

5. แบบฝึก

5.1 ความหมายของแบบฝึก

ความหมายของแบบฝึก มีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้

กตिका สุวรรณสมพงษ์ (2541 : 40) กล่าวว่า แบบฝึกหัด หมายถึง การจัด
ประสบการณ์การฝึกหัด โดยใช้วัสดุประกอบการสอน หรือเป็นกิจกรรมให้ผู้เรียนกระทำ
ด้วยตนเอง เพื่อฝึกฝนเนื้อหาต่าง ๆ ที่ได้เรียนไปแล้วให้เข้าใจดีขึ้น และเกิดความชำนาญ
จนสามารถทำและนำไปใช้ได้โดยอัตโนมัติ ทั้งในการแก้ปัญหาระหว่างเรียนและในสถานการณ์
อื่น ๆ ในชีวิตประจำวัน

พนมวัน วรรณชัย (2542 : 37) กล่าวว่า แบบฝึกหัดหมายถึง งานกิจกรรม
หรือประสบการณ์ที่ครูจัดให้นักเรียนได้ฝึกหัดกระทำเพื่อทบทวน ฝึกฝนเนื้อหาความรู้ต่าง ๆ
ที่ได้เรียนไปแล้วให้เกิดความจำ จนสามารถปฏิบัติได้ด้วยความชำนาญ และให้ผู้เรียนสามารถ
นำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

อุษา ชันแจ่ม (2545 : 17) กล่าวว่า แบบฝึกทักษะหรือแบบฝึกหัด หมายถึง
งานหรือกิจกรรมที่ครูมอบหมายให้นักเรียนทำ เพื่อเป็นการฝึกฝนหรือทบทวนความรู้ที่เรียน
ไปแล้วให้เกิดความชำนาญ

สกุลนา เลิกนอก (2545 : 22) กล่าวว่า แบบฝึกเสริมทักษะหมายถึง สื่อการสอน
ที่สร้างขึ้นเพื่อให้นักเรียนได้นำความรู้ที่เรียนแล้วไปใช้เพื่อให้เกิดทักษะมากยิ่งขึ้น

จากความหมายข้างต้นสรุปได้ว่า แบบฝึกทักษะ หมายถึง สื่อการเรียนการสอน สำหรับให้นักเรียนฝึกปฏิบัติเพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจและทักษะเพิ่มขึ้น สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

5.2 ลักษณะของแบบฝึกที่ดี

ได้มีผู้กล่าวถึงลักษณะของแบบฝึกที่ดี ไว้ดังนี้

นิตยา ฤทธิโยธี (2520 : 32) กล่าวว่าลักษณะของแบบฝึกที่ดีควรประกอบด้วย

1. เกี่ยวข้องกับเรื่องที่เรียนมาแล้ว
2. เหมาะสมกับระดับวัยหรือความสามารถของนักเรียน
3. มีคำชี้แจงสั้น ๆ ที่ช่วยให้นักเรียนเข้าใจ ใช้เวลาที่เหมาะสม เป็นสิ่งที่

น่าสนใจ และท้าทายให้แสดงความสามารถ

สมชัย ไชยกุล (2526 : 14-15) ได้เสนอลักษณะที่ดีของแบบฝึกไว้ดังนี้

1. ควรสร้างขึ้นเพื่อฝึกสิ่งที่จะสอนมิใช่ทดสอบว่านักเรียนเรียนรู้อะไร
2. ควรเกี่ยวข้องกับโครงสร้างเฉพาะสิ่งที่จะสอนเพียงอย่างเดียว
3. สิ่งที่ฝึกเป็นสิ่งที่นักเรียนพบเห็นอยู่แล้ว
4. ควรเป็นข้อความสั้น ๆ
5. ไม่ควรใช้ศัพท์มากเกินไป
6. ต้องออกเสียงทุกแบบฝึกก่อนนำไปอ่านหรือเขียน
7. ควรเป็นแบบฝึกที่กระตุ้นให้เกิดการสนองตอบสิ่งที่ฟังปรารณา
8. แต่ละแบบฝึกควรออกเสียงให้มากที่สุด
9. ควรใช้คำสัมผัสคล้องจอง

วรรณ แก้วแพรก (2526 : 33-38) กล่าวว่าแบบฝึกที่ดีควรมีลักษณะ ดังนี้

1. เนื้อหาที่จะนำมาต้องเป็นเนื้อหาที่มีอยู่ในบทเรียน หรือสอดคล้องสัมพันธ์กับ แบบเรียนทั้งที่เป็นคำ ประโยค ข้อความและเนื้อเรื่อง และมีเนื้อหาตรงตามหลักสูตรกำหนด

2. มีหลายแบบลักษณะเพื่อไม่ให้เบื่อและเป็นการท้าทายให้อยากทำ

3. ต้องช่วยให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคำ 3 ประการคือ รู้คำเพิ่มขึ้น เข้าใจความหมายของคำดีขึ้น และมีความสามารถในการใช้คำสูงตามระดับของชั้นของนักเรียน

4. ต้องส่งเสริมให้นักเรียนได้ใช้ความคิด โดยอาศัยความรู้ความเข้าใจเดิม เป็นพื้นฐาน

5. ต้องไม่มีลักษณะอย่างข้อสอบทั่ว ๆ ไปที่มุ่งวัดความรู้ความเข้าใจอย่างเดียว แต่ต้องมีลักษณะที่จะเร้าความสนใจ ชั่วๆ จูงใจให้นักเรียนได้คิด ได้พิจารณา และได้ศึกษาค้นคว้า จนเกิดความรู้ความเข้าใจทักษะ และความสามารถในการใช้คำสูงขึ้นมาด้วย

วิชัย เพ็ชรเรือง (2531 : 73) ได้แสดงแนวคิดเกี่ยวกับลักษณะที่ดีของแบบฝึกไว้ว่า

1. แบบฝึกแต่ละแบบควรใช้จิตวิทยาเข้าช่วย เช่นมีการสร้างแรงจูงใจให้เด็กเกิดความอยากรู้อยากเห็นและกระตือรือร้นที่อยากจะทำกิจกรรมนั้น ๆ และเมื่อจบการฝึกแต่ละครั้งควรมีการเสริมแรงให้เด็กทุกครั้ง เพื่อที่เด็กจะได้อยากทำในกิจกรรมต่อ ๆ ไปเมื่อตนเองประสบผลสำเร็จ

2. การสร้างแบบฝึกแต่ละครั้งควรให้นักเรียนมีส่วนร่วมด้วย เพื่อเด็กจะได้เกิดความรู้สึกภาคภูมิใจที่เป็นเจ้าของกิจกรรม และเต็มใจที่จะทำกิจกรรมนั้น ๆ ให้บรรลุเป้าหมาย

3. ส่วนภาษาไม่ควรยากเกินไปเพราะเด็กจะเกิดความท้อถอย และไม่ง่ายจนเด็กเกิดความเบื่อหน่าย

4. แบบฝึกควรฝึกในสิ่งที่เกี่ยวข้องกับใกล้ชิดกับตัวเด็ก มีความหมายต่อผู้ฝึก เพื่อเด็กจะได้นำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ และเด็กจะสามารถปรับเข้าสู่โครงสร้างทางความคิดของเด็กได้ง่ายขึ้น

5. คำสั่งหรือตัวอย่างไม่ควรยาวเกินไป เพราะจะทำให้เด็กเกิดความเข้าใจยาก ทั้งนี้เพื่อนักเรียนจะได้ศึกษาด้วยตนเองได้ตามต้องการ

จันทร์ชัย มหาโพธิ์ (2535 : 20) ลักษณะแบบฝึกที่ดีควรประกอบด้วย

1. มีเนื้อหาที่ตรงกับจุดประสงค์
2. กิจกรรมเหมาะสมกับระดับวัยหรือความสามารถของนักเรียน
3. มีภาพประกอบ มีการวางฟอร์มที่ดี
4. มีที่ว่างเหมาะสำหรับฝึกเขียน
5. ใช้เวลาที่เหมาะสม
6. ทำทายความสามารถของผู้เรียนและสามารถนำไปฝึกด้วยตนเองได้

มนตรีรา ภักดีณรงค์ (2540 : 99-100) การสร้างแบบฝึกที่ดีจะให้นักเรียนมีความคงทนในการเรียนรู้ได้ดี ต้องมีองค์ประกอบต่อไปนี้

1. นักเรียนต้องได้ฝึกกระทำบ่อย ๆ

2. นักเรียนได้ลงมือฝึกกระทำเอง
3. เกิดความสนุกสนานในการทำแบบฝึกหัด

Brook (1964 : 212-215) รูปแบบของแบบฝึกด้วยตนเองไว้หลายชนิดที่เป็นประโยชน์ในการฝึกทักษะทางภาษา มีดังนี้

1. การเลียนคำ (Repetition) ฝึกโดยให้นักเรียนเลียนแบบครู
2. การเปลี่ยนโครงสร้างของประโยค (Transformation)
3. การแทนที่ของคำโดยเปลี่ยนคำนามเป็นคำสรรพนาม (Replacement)
4. แต่งบทโต้ตอบ (Rejoinder) ให้นักเรียนแต่งประโยคโต้ตอบประโยค

ที่กำหนดให้

5. การเรียบเรียงข้อความใหม่ (Restatement) หรือหาข้อความมาเติม

แอมเมอร์ลิต (Emerald, 1964 : 135) ได้เสนอแนะเกี่ยวกับแบบฝึกไว้ว่า แบบฝึกสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาควรมีรูปภาพเพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้คำศัพท์พร้อมกับความหมายของคำนั้น

สรุปได้ว่า ลักษณะของแบบฝึกที่ดีควรมีดังนี้ คือ มีเนื้อหาตรงกับจุดประสงค์ มีข้อความสั้น ๆ มีเนื้อหาเหมาะสมกับระดับวัยหรือความสามารถของผู้เรียน และควรมีภาพประกอบ

5.3 หลักจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบฝึก

5.3.1 การสร้างแบบฝึก การสร้างแบบฝึกที่ดีนั้น สิ่งที่คุณสร้างควรถูกค้ำประกันถึงคือ หลักจิตวิทยาเพื่อให้ได้แบบฝึกที่มีความสมบูรณ์ สอดคล้องกับความสนใจและความสามารถของเด็กแต่ละวัย หลักจิตวิทยาการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบฝึกมีหลายประการ ซึ่งพรณิ ชูทัย (2538 : 142) ได้กล่าวถึงมีดังนี้

1) ความใกล้ชิด หมายถึง กรณีที่ว่าถ้าใช้สิ่งเร้าและการตอบสนองเกิดขึ้นในเวลาใกล้เคียงกันจะสร้างความพอใจให้แก่ผู้เรียนเป็นอย่างมาก

2) การฝึกเป็นการให้ผู้เรียนได้ทำซ้ำ ๆ เพื่อช่วยสร้างความรู้ความเข้าใจที่แม่นยำ

3) กฎแห่งผล คือ การที่ผู้เรียนได้ทราบผลและการทำงานของตนด้วยการเฉลยคำตอบให้ จะช่วยให้ผู้เรียนทราบข้อบกพร่องเพื่อปรับปรุงแก้ไข และเป็นการสร้างความพอใจให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียน

4) การจูงใจ คือ การจัดแบบฝึกหัด เรียงลำดับจากแบบฝึกหัดง่ายและสั้น ไปสู่เรื่องที่ยากและยาวขึ้น ควรมีภาพประกอบและมีหลายรส หลายรูปแบบ

5.3.2 หลักจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบฝึกไว้ดังนี้ (สุจริต เพียรชอบ และสายใจ อินทร์พรชัย. 2522 : 52-62)

1) กฎการเรียนรู้ของธอร์ดันไค์ (Thondike) เกี่ยวกับการฝึกหัด ซึ่งสอดคล้องกับการทดลองของวัตสัน (Watson) นั่นคือ สิ่งใดก็ตามที่มีการฝึกหัดหรือกระทำบ่อย ๆ ยิ่งทำให้ผู้ฝึกคล่องแคล่วสามารถทำได้ดี ในทางตรงกันข้ามสิ่งใดก็ตามที่ไม่ได้รับการฝึกทอดทิ้งไปนานแล้ว ย่อมทำได้ไม่ดีเหมือนเดิม ต่อเมื่อมีการฝึกฝนหรือกระทำซ้ำก็จะช่วยให้เกิดทักษะเพิ่มขึ้น

2) ความแตกต่างระหว่างบุคคล ครูควรคำนึงว่านักเรียนแต่ละคนมีความรู้ ความถนัด ความสามารถ และความสนใจที่ต่างกัน ฉะนั้นในการสร้างแบบฝึกจึงควรพิจารณาถึงความเหมาะสม ไม่ยากหรือง่ายเกินไปและควรมีหลายแบบ

3) การจูงใจผู้เรียนสามารถทำได้โดยจัดแบบฝึกจากง่ายไปหายาก เพื่อดึงดูดความสนใจของผู้เรียน เป็นการกระตุ้นให้ติดตามต่อไป และทำให้นักเรียนประสบผลสำเร็จในการทำแบบฝึก นอกจากนั้นการใช้แบบฝึกสั้น ๆ จะช่วยไม่ให้ผู้เรียนไม่เบื่อหน่าย

4) การนำสิ่งที่มีความหมายต่อชีวิตและการเรียนรู้มาให้ให้นักเรียนได้ทดลองทำ ภาษาที่ใช้พูด ใช้เขียนในชีวิตประจำวันทำให้ผู้เรียนได้เรียนและทำแบบฝึกในสิ่งที่ใกล้ตัว นอกจากจะจำได้แม่นยำแล้ว นักเรียนยังสามารถนำหลักและความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์อีกด้วย ผู้วิจัยได้นำหลักจิตวิทยาดังกล่าวมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบฝึก เพื่อให้แบบฝึกมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และเหมาะสมกับวัย ความสามารถและความถนัดของผู้เรียน และยังช่วยให้การเรียนภาษาไทยไม่น่าเบื่ออีกต่อไป

5.4 ประโยชน์ของแบบฝึกทักษะ

ได้มีผู้กล่าวถึงประโยชน์ของแบบฝึกทักษะ ไว้ดังนี้

ยูพา ยัมพงษ์ (2522 : 15) กล่าวถึงประโยชน์ของแบบฝึกทักษะดังนี้

1. เป็นส่วนเพิ่มเติมหรือเสริมหนังสือเรียนในการเรียนทักษะ
2. ช่วยเสริมทักษะการใช้ภาษาให้ดีขึ้น แต่ทั้งนี้จะต้องอาศัยการส่งเสริม

และความช่วยเหลือจากครูผู้สอนด้วย

3. ช่วยในเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล เพราะการให้นักเรียนทำแบบฝึกทักษะที่เหมาะสมกับความสามารถของเขาจะช่วยให้นักเรียนประสบผลสำเร็จทางจิตใจมากขึ้น
4. แบบฝึกช่วยเสริมให้ทักษะทางภาษาคงทน ลักษณะการฝึกที่ดีจะช่วยให้เกิดผลดังกล่าว คือ
 - 4.1 ฝึกทันทีหลังจากที่นักเรียนได้เรียนรู้ในเรื่องนั้น
 - 4.2 ฝึกซ้ำหลาย ๆ ครั้ง
 - 4.3 เน้นเฉพาะในเรื่องที่ฝึก
5. การให้นักเรียนทำแบบฝึก ช่วยให้ครูได้มองเห็นจุดเด่นหรือจุดบกพร่องของนักเรียนได้ชัดเจน ซึ่งจะช่วยให้ครูดำเนินการปรับปรุงแก้ไขปัญหานั้น ๆ ได้ทันเวลาที่
6. แบบฝึกที่จัดพิมพ์เรียบร้อยแล้ว จะช่วยให้ครูประหยัดแรงงานและเวลาในการที่จะเตรียมสร้างแบบฝึก ในด้านผู้เรียนก็ไม่ต้องเสียเวลาในการลอกแบบฝึกหัดทำให้มีเวลาและโอกาสได้ฝึกทักษะด้านอื่น ๆ มากขึ้น

จันทร์ชัย มหาโพธิ์ (2535 : 25) กล่าวถึงประโยชน์ของแบบฝึกสะกดคำไว้ว่า ช่วยในการฝึกหรือเสริมทักษะทางภาษา และการใช้ภาษาของผู้เรียน สามารถนำมาฝึกซ้ำ ทบทวนบทเรียน นอกจากนี้ผู้เรียนสามารถนำไปทบทวนด้วยตนเองได้ ทำให้จดจำเนื้อหาได้คงทน มีเจตคติที่ดีต่อทักษะภาษาไทย ทำให้ผู้เรียนรู้คำศัพท์ ความหมายของศัพท์ได้กว้างขวางยิ่งขึ้น ยังสามารถนำไปใช้แก้ปัญหาคำอ่านการเขียนเป็นรายบุคคล และกลุ่มได้ดี สามารถนำมาทดสอบความรู้ วัดผลการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี ทำให้ครูทราบปัญหาข้อบกพร่องของผู้เรียนได้ถูกต้อง ผู้เรียนทราบความก้าวหน้าของตนเอง ครูประหยัดเวลา ค่าใช้จ่ายและลดภาระได้มาก

อดุลย์ ภูปลี้ม (2539 : 24-25) กล่าวถึงประโยชน์ของแบบฝึกไว้ดังนี้

1. ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจบทเรียนได้ดียิ่งขึ้น
2. ช่วยให้จดจำเนื้อหาและคำศัพท์ต่าง ๆ ได้คงทน
3. ทำให้เกิดความสนุกสนานในขณะที่เรียน
4. ทำให้ทราบความก้าวหน้าของตนเอง
5. สามารถนำแบบฝึกหัดมาทบทวนเนื้อหาเดิมด้วยตนเอง
6. ทำให้ทราบข้อบกพร่องของนักเรียน
7. ทำให้ครูประหยัดเวลา
8. ทำให้นักเรียนสามารถนำภาษาไปใช้สื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า แบบฝึกเป็นเครื่องมือที่สำคัญและมีความจำเป็นต่อการเรียนทักษะทางภาษามาก ซึ่งนอกจากจะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจในบทเรียนนั้น ๆ แล้ว ยังช่วยแบ่งเบาภาระของครู นอกจากนี้ยังทำให้ผู้เรียนเกิดความสนุกสนานในการเรียนและพัฒนาตนเองได้ตามความสามารถของตน ใช้ภาษาในการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5.5 ขั้นตอนในการสร้างแบบฝึกทักษะ

ประพนธ์ จำยเจริญ (2536 : 15) ได้เสนอแนวทางในการดำเนินการสร้างแบบฝึกไว้ดังนี้คือ

1. กำหนดจุดหมายและวางแผนในการดำเนินการวิเคราะห์
2. วิเคราะห์ทักษะ และเนื้อหาวิชาที่ต้องการสร้างแบบฝึกหัดเป็นทักษะย่อย ๆ และเขียนจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม
3. เขียนโจทย์แบบฝึกหัดตามเนื้อหาและจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมที่กำหนดไว้ให้ สอดคล้องกับหลักจิตวิทยาการเรียนรู้ และหลักจิตวิทยาพัฒนาการตามวัยของผู้เรียน
4. กำหนดรูปแบบของแบบฝึกหัด

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2538 : 145-146) กำหนดขั้นตอนการสร้างแบบฝึกเสริมทักษะดังนี้

1. ศึกษาปัญหาและความต้องการ โดยศึกษาจากการผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หากเป็นไปได้ควรศึกษาปัญหาอย่างต่อเนื่องในทุกระดับชั้น
2. วิเคราะห์เนื้อหาหรือทักษะที่เป็นปัญหาออกเป็นเนื้อหาหรือทักษะย่อย ๆ เพื่อใช้ในการสร้างแบบทดสอบและแบบฝึกหัด
3. พิจารณาวัตถุประสงค์ รูปแบบ และขั้นตอนในการใช้แบบฝึก เช่น จะนำแบบฝึกไปใช้อย่างไร ในแต่ละชุดจะประกอบไปด้วยอะไรบ้าง
4. สร้างแบบทดสอบ ซึ่งอาจมีแบบทดสอบเชิงสำรวจ แบบทดสอบเพื่อวินิจฉัยความบกพร่อง แบบทดสอบความก้าวหน้าเฉพาะเรื่อง เฉพาะตอน แบบทดสอบที่สร้างจะต้องสอดคล้องกับเนื้อหาหรือทักษะที่วิเคราะห์ไว้ในตอนที่ 2
5. สร้างบัตรฝึกหัดเพื่อใช้พัฒนาทักษะย่อยแต่ละทักษะ ในแต่ละบัตรจะมีคำถามให้นักเรียนตอบ การกำหนดรูปแบบ ขนาดของบัตร พิจารณาตามความเหมาะสม
6. สร้างแบบอ้างอิงเพื่อใช้อธิบายคำหรือแนวทางการตอบแต่ละเรื่อง การสร้างบัตรอ้างอิงนี้ อาจทำเพิ่มเติมเมื่อนำแบบฝึกหัดไปทดลองใช้แล้ว

7. สร้างแบบบันทึกความก้าวหน้าเพื่อใช้บันทึกผลการสอบ หรือผลการเรียน โดยจัดเป็นตอน ๆ เป็นเรื่อง เพื่อให้เห็นความก้าวหน้าเป็นระยะ ๆ สอดคล้องกับแบบทดสอบ ความก้าวหน้า

8. นำแบบฝึกไปทดลองใช้เพื่อหาข้อบกพร่อง คุณภาพของแบบฝึกและ คุณภาพของแบบทดสอบ

9. ปรับปรุงแก้ไข

10. รวบรวมเป็นชุด จัดทำคำชี้แจง คู่มือการใช้ สารบัญ เพื่อนำไปใช้ ประโยชน์ต่อไป

5.6 หลักในการฝึกทักษะ

เพอร์ดี คินนี่ (Perdy and Kinny. 1970 ; อ้างถึงใน สำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ. 2538 : 167) ได้กล่าวถึงหลักในการฝึกทักษะไว้ ดังต่อไปนี้

5.6.1 ก่อนการฝึกควรสอนให้ผู้เรียนเข้าใจเสียก่อน เพราะจะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจ และทราบเหตุผลที่ต้องฝึก การฝึกอย่างไม่เข้าใจความหมายอาจทำให้เกิดทักษะ

5.6.2 การฝึกควรจะให้ผู้เรียนได้รับการฝึกตามขั้นตอนที่ถูกต้อง ภายใต้การแนะนำ ที่ดี ถ้าฝึกทักษะผิด ๆ จะทำให้เสียเวลาเป็นอย่างมากในการแก้ไข

5.6.3 ช่วงเวลาการฝึก สั้น ๆ บ่อย ๆ ด้วยแบบฝึกที่คัดเลือกแล้วเป็นอย่างดี จะมีประสิทธิภาพว่าการฝึกช่วงยาว ๆ ซึ่งผู้เรียนจะเบื่อหน่ายไม่สนใจ

5.6.4 กิจกรรมการฝึกควรจะหลากหลาย นอกจากแบบฝึกหัดต่าง ๆ อาจใช้ เกมปัญหาหรือกิจกรรมอื่นอันบ้าง

5.6.5 การฝึกอย่างมีความมุ่งหมายจะเกิดประโยชน์มากถ้าผู้เรียนเห็นคุณค่า และความจำเป็นของสิ่งที่เรียนหรือฝึก โดยอาจใช้การทดสอบหรือวิธีการอื่น ๆ เพื่อชี้ให้เห็น ผลที่เกิดขึ้นภายหลังการฝึก

5.6.6 การฝึกควรสัมพันธ์กับความมีเหตุผล ขณะฝึกควรให้ผู้เรียนใช้ความคิด หาเหตุผลควบคู่ไปด้วย

6. แผนการจัดการเรียนรู้

6.1 ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้

แผนการจัดการเรียนรู้ คือ แผนการสอนนั่นเอง แต่เป็นแผนที่เน้นให้นักเรียนได้พัฒนาการเรียนของตนด้วยกิจกรรมหลากหลาย มีครูเป็นผู้แนะนำหรือจัดแนวการเรียนแก่นักเรียน แผนการจัดการเรียนรู้ควรจัดกิจกรรมให้นักเรียนรู้จักคิด ศึกษา ค้นคว้า วิเคราะห์ วิจัย ข้อมูลและสังเคราะห์เป็นความรู้ของตนเอง นักเรียนจะอ่านหนังสือ จัดบันทึก และควรจะได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เรียนรู้จากวิทยากรท้องถิ่น จากสถานที่ต่าง ๆ ในชุมชน จากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น อินเทอร์เน็ต ซีดีรอม วิดีทัศน์ เป็นต้น (กระทรวงศึกษาธิการ. 2542 : 93)

สรุปได้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้ คือ แผนการหรือโครงสร้างที่จัดทำไว้เป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อการปฏิบัติการสอนในวิชาหนึ่ง เป็นการเตรียมการสอนอย่างเป็นระบบ และเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ครูพัฒนาการจัดการเรียนการสอนไปสู่จุดมุ่งหมายการเรียนรู้ และจุดมุ่งหมายของหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ

6.2 ลักษณะของแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดี

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ดีจะต้องมีรายละเอียดชัดเจนบ่งบอกถึงกิจกรรมนักเรียน บทบาทของครู การใช้สื่อ การวัดผล จนผู้อ่านมองเห็นภาพพฤติกรรมจริง ๆ ในห้องเรียนได้สมบูรณ์ จึงถือว่าเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดี แผนการจัดการเรียนรู้ที่ดีควรมีกิจกรรมการเรียนรู้ที่เข้าลักษณะ 4 ประการ คือ (สงบ ลักษณะ. 2534 : 20)

6.2.1 เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีกิจกรรมให้ผู้เรียนเป็นผู้ได้ลงมือปฏิบัติให้มากที่สุด โดยครูเป็นเพียงผู้คอยชี้แนะ ส่งเสริม หรือกระตุ้นให้กิจกรรมดำเนินไปตามความมุ่งหมาย

6.2.2 เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเป็นผู้ค้นพบคำตอบหรือทำสำเร็จด้วยตนเอง โดยครูพยายามลดบทบาทจากผู้บอกคำตอบมาเป็นผู้คอยกระตุ้นด้วยคำถามหรือปัญหาให้ผู้เรียนคิดแก้หรือหาแนวทางไปสู่ความสำเร็จในการทำกิจกรรมเอง

6.2.3 เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะกระบวนการ มุ่งให้ผู้เรียนรับรู้และนำกระบวนการไปใช้จริง

6.2.4 เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการใช้วัสดุอุปกรณ์ที่สามารถจัดหาได้ในท้องถิ่นหลีกเลี่ยงการใช้วัสดุอุปกรณ์สำเร็จราคาสูง

แผนการจัดการเรียนรู้ควรประกอบด้วยกิจกรรมหลายๆ อย่าง และหลายๆ วิธีการ ก่อนที่จะใช้แผนการจัดการเรียนรู้ใดควรมีการประเมินผู้เรียนก่อน เพื่อใช้เป็นข้อมูล ในการเลือกวิธีการและกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสม เพื่อผู้เรียนจะได้ไปสู่พฤติกรรม ที่คาดหวัง

6.3 ประโยชน์ของแผนการจัดการเรียนรู้

ถ้าครูได้จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ และใช้แผนการจัดการเรียนรู้ที่จัดทำขึ้น เพื่อนำไปใช้สอนในแต่ละครั้ง แผนการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวจะเกิดประโยชน์ ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2536 : 134)

- 6.3.1 ครูรู้วัตถุประสงค์ของการสอน
- 6.3.2 ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยความมั่นใจ
- 6.3.3 ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน
- 6.3.4 ครูจัดกิจกรรมการเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ ตรงตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร
- 6.3.5 ถ้าครูประจำชั้นไม่ได้สอน ครูที่มาสอนแทนสามารถสอนแทนได้ตาม จุดประสงค์ที่กำหนด

6.4 การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้

การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยตามหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กรมวิชาการได้ให้แนวทางในการจัดทำแผนการจัดการ เรียนรู้และแผนการเรียนรู้ไว้ ตามขั้นตอนดังนี้ (กรมวิชาการ. 2545 : 93-96)

6.4.1 นำหน่วยการเรียนรู้มาจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ทุกหน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ มี 2 รูปแบบ คือ

- 1) แผนการจัดการเรียนรู้เป็นแผนการจัดการเรียนรู้อยู่เป็นรายชั่วโมง
- 2) แผนการจัดการเรียนรู้เป็นแผนการจัดการเรียนรู้รวม ไม่แยกเป็น รายชั่วโมงครูจะต้องจัดทำเป็นแผนการเรียนรู้อย่าง

6.4.2 ส่วนประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ประกอบด้วย

- 1) ชื่อหน่วยที่ และชื่อหน่วย ชั้นที่สอน และเวลาที่สอน
- 2) หน่วยการเรียนรู้จัดเป็นแผนการจัดการเรียนรู้อยู่ก็คือ หัวข้อเรื่อง การเรียนรู้จะเป็นที่แผนขึ้นกับหัวข้อการเรียนรู้ที่กำหนดในสาระการเรียนรู้
- 3) จุดประสงค์การเรียนรู้ กำหนดมาจากผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

4) สารการเรียน คือ เนื้อหาสารการเรียน การเรียนรู้ที่เป็นหัวข้อย่อยที่สอน

5) กระบวนการจัดการเรียนรู้ คือ การจัดวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนที่ครูและนักเรียนจะต้องปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอน

6) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ คือ การกำหนดวิธีการวัดผลและประเมินผล เช่น การสังเกต การตรวจผลงาน การทดสอบ เป็นต้น การวัดและประเมินผลจะกำหนดเกณฑ์การวัด การตรวจผลงาน และพฤติกรรมกรเรียน ซึ่งเป็นการประเมินจากสภาพจริง

7) สื่อและแหล่งเรียนรู้ จะกำหนดหนังสือประกอบการเรียน สถานที่ที่จะศึกษา วิทยากร เป็นต้น

ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้

หน่วยการเรียนรู้ที่.....

ชื่อหน่วย.....

ชั้น.....

เรื่องย่อย.....

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

จุดประสงค์การเรียนรู้

.....
.....

สารการเรียน

.....
.....
.....
.....

กระบวนการจัดการเรียนรู้

.....
.....
.....

สื่อการเรียนรู้ / แหล่งเรียนรู้

.....
.....
.....

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

.....
.....
.....

(กรมวิชาการ. 2545 : 93-96)

ผู้วิจัยได้ปรับใช้ตามแบบของโรงเรียนบ้านเมืองเสื่อ ดังนี้

แผนการจัดการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้.....ชั้น.....ภาคเรียนที่.....

แผนการเรียนรู้ที่.....เวลา.....

ผู้เขียนแผนการจัดการเรียนรู้.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....ปีการศึกษา.....

สาระที่.....

.....
.....

สาระสำคัญ.....

.....
.....
.....
.....

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง.....

.....

.....

สาระการจัดการเรียนรู้.....

.....

กระบวนการจัดการเรียนรู้.....

.....

สื่อและแหล่งการเรียนรู้.....

.....

การวัดผลประเมินผล.....

.....

7. ความพึงพอใจ

7.1 ความหมายของความพึงพอใจ

ประชุม พลเมืองดี (2523 : 7) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจว่า ความรู้สึกหรืออารมณ์ของบุคคลที่มีความสัมพันธ์ต่อสิ่งเร้า ต่างเป็นผลต่อเนื่องจากการที่บุคคลประเมินผลสิ่งนั้นแล้วว่า พอใจ ต้องการหรือดีอย่างไร

กิติมา ปรีดีดิถก (2529 : 321) ได้กล่าวไว้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกที่ชอบหรือพอใจที่มีต่อองค์ประกอบและสิ่งจูงใจในด้านต่าง ๆ ของงานและผู้ปฏิบัติงานนั้นได้รับการตอบสนองตามต้องการของเขาได้

สลใจ วิบูลกิจ (2534 : 42) กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง สภาพของอารมณ์บุคคลที่มีต่อองค์ประกอบของงาน และสภาพแวดล้อมในการทำงานที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของบุคคลนั้น ๆ

สุพิตร สมหนองหว่า (2547 : 86) กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิด หรือเจตคติของบุคคลที่มีต่อการทำงานหรือการปฏิบัติกิจกรรมในเชิงบวก ดังนั้นความพึงพอใจในการเรียนรู้จึงหมายถึง ความรู้สึกพอใจ ชอบใจในการร่วมปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนและต้องการดำเนินกิจกรรมนั้น ๆ จนบรรลุผลสำเร็จ

สเตรา และเซเลส (Strauss and Sayles. 1960 : 5-6) ให้ความเห็นว่า ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกพอใจในงานที่ทำ เต็มใจที่จะปฏิบัติงานนั้นให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์

กู๊ด (Good. 1973 : 161) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความพึงพอใจหมายถึง สภาพหรือระดับความพึงพอใจที่เป็นผลมาจากความสนใจและเจตคติของบุคคลที่มีต่องาน จากความหมายของความพึงพอใจที่มีผู้ให้ความหมายไว้ข้างต้น พอสรุปได้ว่า ความพึงพอใจหมายถึง ความรู้สึกพอใจ เต็มใจ ชอบใจ ที่จะปฏิบัติงานนั้นให้สำเร็จ

7.2 แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับความพึงพอใจ

การปฏิบัติงานใด ๆ ก็ตาม การที่ผู้ปฏิบัติงานจะเกิดความพึงพอใจต่อการทำงานนั้น มากหรือน้อยขึ้นอยู่กับสิ่งจูงใจในงานที่ทำอยู่ การสร้างสิ่งจูงใจหรือแรงกระตุ้นให้เกิดกับ ผู้ปฏิบัติงานจึงเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อการปฏิบัติงานนั้น ๆ เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ มีนักการศึกษาในสาขาต่าง ๆ ทำการศึกษาค้นคว้าและตั้งทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจในการทำงานไว้ดังนี้

7.2.1 ทฤษฎีของแมคคลีแลนด์ (David McClelland) กล่าวถึง ความต้องการของมนุษย์แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2540 : 141-144)

- 1) ความต้องการสัมฤทธิ์ผล (Needs for Achievement) เป็นพฤติกรรมที่ จะกระทำการใด ๆ ให้เป็นผลสำเร็จดีเลิศ มาตรฐาน เป็นแรงขับที่นำไปสู่ความเป็นเลิศ
- 2) ความต้องการสัมพันธ์ (Needs for Affiliation) เป็นความปรารถนาที่จะสร้างมิตรภาพและมีความสัมพันธ์ดีกับผู้อื่น
- 3) ความต้องการอำนาจ (Needs for Power) เป็นความต้องการควบคุมผู้อื่น มีอิทธิพลต่อผู้อื่นและต้องการควบคุมผู้อื่น

7.2.2 ทฤษฎีของเฮทฟีลด์ และฮิวส์แมน ที่ได้ทำการพัฒนาแนวคิดของนักวิจัยต่าง ๆ มาเป็นเครื่องมือวัดความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน พบว่า องค์ประกอบที่ส่งผลกระทบต่อความพึงพอใจซึ่งเป็นที่นิยมแพร่หลายในปัจจุบันประกอบไปด้วยองค์ประกอบ 5 ประการ ดังนี้ (เฟิชญู กิจระการ. 2542 : 7)

ตัวแปรที่ 1 องค์ประกอบเกี่ยวกับงานที่ทำในปัจจุบัน แบ่งเป็น

1. ความตื่นเต้น / น่าเบื่อ
2. ความสนุกสนาน / ความไม่สนุกสนาน
3. ความโล่ง / ความสลับ

4. ความท้าทาย / ไม่ท้าทาย

5. มีความพอใจ / ไม่พอใจ

ตัวแปรที่ 2 องค์ประกอบทางด้านค่าจ้าง ประกอบด้วย

1. ถือเป็นรางวัล / ไม่เป็นรางวัล

2. มาก / น้อย

3. ยุติธรรม / ไม่ยุติธรรม

4. เป็นทางบวก / เป็นทางลบ

ตัวแปรที่ 3 องค์ประกอบทางการเลื่อนตำแหน่ง

1. ยุติธรรม / ไม่ยุติธรรม

2. เชื่อถือได้ / เชื่อถือไม่ได้

3. เป็นเชิงบวก / เป็นเชิงลบ

4. เป็นเหตุผล / ไม่เป็นเหตุผล

ตัวแปรที่ 4 องค์ประกอบทางผู้บังคับบัญชา / ผู้บังคับบัญชา

1. อยู่ใกล้ / อยู่ไกล

2. ยุติธรรมแบบจริงจัง / ยุติธรรมแบบไม่จริงจัง

3. เป็นมิตร / ก่อนข้างไม่เป็นมิตร

4. เหมาะสมทางคุณสมบัติ / ไม่เหมาะสมทางคุณสมบัติ

ตัวแปรที่ 5 องค์ประกอบทางด้านเพื่อนร่วมงาน

1. เป็นระเบียบเรียบร้อย / ไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย

2. จงรักภักดีต่อสถานที่ทำงาน / ไม่จงรักภักดีต่อสถานที่ทำงาน

3. สนุกสนานร่าเริง / ดูไม่มีชีวิตชีวา

4. น่าสนใจเอาจริงเอาจัง / ดูเหนื่อยหน่าย

7.2.3 ทฤษฎีที่เป็นมูลเหตุที่ทำให้เกิดความพึงพอใจ เรียกว่า The Motivation Hygiene Theory ทฤษฎีนี้ได้กล่าวถึงปัจจัยที่ทำให้เกิดความพึงพอใจในการทำงาน 2 ปัจจัย คือ (Herzberg, 1959 : 113-115)

1) ปัจจัยกระตุ้น (Motivation Factors) เป็นปัจจัยที่เกี่ยวกับการงาน ซึ่งมีผลก่อให้เกิดความพึงพอใจในการทำงาน เช่นความสำเร็จของงาน การได้รับการยอมรับนับถือ ลักษณะของงาน ความรับผิดชอบ ความก้าวหน้าในตำแหน่งการงาน

2) ปัจจัยค่าจูน (Hygiene Factors) เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมในการทำงาน และหน้าที่ให้บุคคลเกิดความพึงพอใจในการทำงาน เช่น เงินเดือน โอกาสที่จะก้าวหน้าในอนาคต สถานะของอาชีพ สภาพการทำงาน เป็นต้น

7.2.4 ทฤษฎีของแมคเกรเกอร์ (McGregor, 1960 : 33-58) ได้ศึกษาธรรมชาติของมนุษย์และได้อธิบายลักษณะของมนุษย์ว่ามี 2 ประเภท คือ

1) คนประเภท (X) มีลักษณะดังต่อไปนี้

- 1.1) มีสัญชาตญาณที่จะหลีกเลี่ยงการทำงานทุกอย่างเท่าที่จะทำได้
- 1.2) มีความรับผิดชอบน้อย
- 1.3) ชอบให้สั่งการ
- 1.4) ไม่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการปรับปรุงองค์กร
- 1.5) มีความปรารถนาให้มีความต้องการด้านร่างกายและความปลอดภัย

2) คนประเภท (Y) มีลักษณะดังต่อไปนี้

2.1) ชอบทำงาน เห็นว่าการทำงานเป็นของสนุกเหมือนการเล่น

หรือการพักผ่อน

2.2) มีความรับผิดชอบในการทำงาน

2.3) มีความทะเยอทะยานและกระตือรือร้น

2.4) สั่งการตนเองและสามารถควบคุมตนเองได้

2.5) มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการปรับปรุงงานและองค์กรพัฒนา

วิธีทำงาน

2.6) ปรารถนาด้านเกียรติยศ ชื่อเสียง ความสมหวังในชีวิต

7.2.5 แนวคิดในเรื่องการจูงใจให้เกิดความพึงพอใจต่อการทำงานที่จะให้ผลเชิงปฏิบัติมีลักษณะดังนี้ (Scott, 1970 : 124)

1) งานควรมีส่วนสัมพันธ์กับความปรารถนาส่วนตัว งานนั้นมีความหมายสำหรับผู้ทำ

2) งานนั้นต้องมีการวางแผนและวัดความสำเร็จได้ โดยใช้ระบบการทำงานและการควบคุมที่มีประสิทธิภาพ

3) เพื่อให้ได้ผลในการสร้างสิ่งจูงใจภายในเป้าหมายของงาน จะต้องมิลักษณะดังนี้

- 3.1) คนทำงานมีส่วนในการตั้งเป้าหมาย
- 3.2) ผู้ปฏิบัติได้รับทราบผลสำเร็จในการทำงานโดยตรง
- 3.3) งานนั้นสามารถทำให้สำเร็จได้

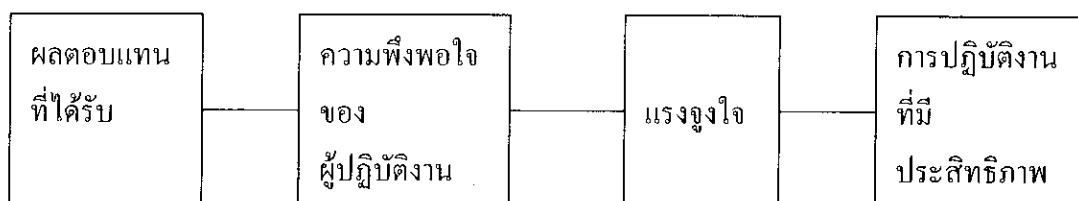
เมื่อนำแนวคิดนี้มาประยุกต์ใช้กับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน นักเรียนมีส่วนในการเลือกเรียนตามสนใจ และโอกาส ร่วมกันตั้งจุดประสงค์ หรือความมุ่งหมายในการทำกิจกรรม ได้เลือกวิธีแสวงหาความรู้ด้วยวิธีที่ผู้เรียนนัดและสามารถค้นหาคำตอบได้

7.2.6 ทฤษฎีลำดับขั้นของความต้อการ (Hierarchy of need) นับว่าเป็นทฤษฎีหนึ่งที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง ซึ่งตั้งอยู่บนสมมติฐานที่ว่า “มนุษย์เรามีความต้องการอยู่เสมอไม่มีที่สิ้นสุด เมื่อความต้องการได้รับการตอบสนองหรือพึงพอใจอย่างใดอย่างหนึ่งแล้ว ความต้องการสิ่งอื่น ๆ ก็จะเกิดขึ้นมาอีก ความต้องการของคนเราอาจจะซ้ำซ้อนกัน ความต้องการอย่างหนึ่งอาจยังไม่ทันหมดไป ความต้องการอีกอย่างหนึ่งอาจเกิดขึ้นได้” ความต้องการของมนุษย์มีลำดับขั้นดังนี้ (Maslow, 1970 : 69-80)

- 1) ความต้องการทางด้านร่างกาย (Physiological needs) เป็นความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ เน้นสิ่งจำเป็นในการดำรงชีวิต ได้แก่ อาหาร อากาศ ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค ความต้องการพักผ่อน ความต้องการทางเพศ
- 2) ความต้องการความปลอดภัย (Safety needs) ความมั่นคงในชีวิต ทั้งที่เป็นอยู่ปัจจุบันและอนาคต ความเจริญก้าวหน้าอบอุ่นใจ
- 3) ความต้องการทางสังคม (Social needs) เป็นสิ่งจูงใจที่สำคัญต่อการเกิดพฤติกรรมต้องการให้สังคมยอมรับตนเองเข้าเป็นสมาชิก ต้องการความเป็นมิตร ความรักจากเพื่อนร่วมงาน
- 4) ความต้องการมีฐานะ (Esteem needs) มีความอยากเด่นในสังคม มีชื่อเสียง อยากให้บุคคลยกย่องสรรเสริญตนเอง อยากมีความเป็นอิสระเสรีภาพ
- 5) ความต้องการที่จะประสบผลสำเร็จในชีวิต (Self-Actualization needs) เป็น ความต้องการในระดับสูง อยากให้ตนเองประสบผลสำเร็จทุกอย่างในชีวิต ซึ่งเป็นไปได้ยาก

7.2.7 ความพึงพอใจ ในการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน ความพึงพอใจเป็นสิ่งสำคัญ ที่จะกระตุ้นให้ผู้เรียนทำงานที่ได้รับมอบหมาย หรือต้องการปฏิบัติให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ ครูผู้สอนซึ่งสภาพปัจจุบันเป็นเพียงผู้อำนวยการความสะดวกหรือให้คำแนะนำปรึกษาจึงต้องคำนึงถึงความพึงพอใจในการเรียนรู้ การทำให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจในการเรียนรู้หรือการปฏิบัติงาน มีแนวคิดพื้นฐานที่ต่างกัน 2 ลักษณะ คือ

1) ความพึงพอใจนำไปสู่การปฏิบัติงาน การตอบสนองความต้องการ ผู้ปฏิบัติงานจนเกิดความพึงพอใจ จะทำให้เกิดแรงจูงใจในการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานที่สูงกว่า ผู้ไม่ได้รับการตอบสนอง ทักษะตาม แนวคิดดังกล่าวสามารถแสดงภาพประกอบดังนี้ (สมยศ นาวิการ. 2525 : 155)

ภาพที่ 1 ความพึงพอใจนำไปสู่ผลการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ

จากแนวคิดดังกล่าว ครูผู้สอนที่ต้องการให้กิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ บรรลุผลสำเร็จจึงต้องคำนึงถึงการจัดบรรยากาศและสถานการณ์รวมทั้งสื่อ อุปกรณ์การเรียน การสอนที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอน เพื่อตอบสนองความพึงพอใจของผู้เรียน ให้มีแรงจูงใจในการทำกิจกรรมจนบรรลุตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

2) ผลของการปฏิบัติงานนำไปสู่ความพึงพอใจ ความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจและผลการปฏิบัติงานจะถูกเชื่อมโยงด้วยปัจจัยอื่น ๆ ผลการปฏิบัติงานที่ดีจะนำไปสู่ผลตอบแทนที่เหมาะสม ซึ่งในที่สุดจะนำไปสู่การตอบสนองความพึงพอใจ ผลการปฏิบัติงานย่อมได้รับการตอบสนองในรูปของรางวัลหรือผลตอบแทน ซึ่งแบ่งออกเป็นผลตอบแทนภายใน (Intrinsic Rewards) และผลตอบแทนภายนอก (Extrinsic Rewards) โดยผ่านการรับรู้เกี่ยวกับความยุติธรรมของผลตอบแทน ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ปริมาณผลตอบแทนที่ผู้ปฏิบัติงานได้รับ นั่นคือความพึงพอใจในงานของผู้ปฏิบัติงานจะถูกกำหนดโดยความแตกต่างระหว่างผลตอบแทนที่เกิดขึ้นจริงและการรับรู้เรื่องเกี่ยวกับความยุติธรรมของผลตอบแทนที่รับรู้แล้วความพึงพอใจย่อมเกิดขึ้น (สมยศ นาวิการ. 2525 : 119)

จากแนวคิดพื้นฐานดังกล่าว เมื่อนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผลตอบแทนภายในหรือรางวัลภายใน เป็นผลด้านความรู้สึกของผู้เรียนที่เกิดแก่ตัวผู้เรียนเอง เช่น ความรู้สึกต่อความสำเร็จที่เกิดขึ้นเมื่อสามารถเอาชนะความยุ่งยากต่าง ๆ และสามารถดำเนินงานภายใต้ความยุ่งยากทั้งหลายได้สำเร็จ ทำให้เกิดความภาคภูมิใจ ความมั่นคง ตลอดจน

ได้รับการยกย่องจากบุคคลอื่น ส่วนผลตอบแทนภายนอก เป็นรางวัลที่ผู้อื่นจัดหามาให้มากกว่า ที่ตนเองให้ตนเอง เช่น การได้รับคำยกย่องจากครูผู้สอน พ่อแม่ ผู้ปกครอง หรือแม้แต่การได้รับคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับที่น่าพอใจ ความพึงพอใจในการเรียนขึ้น อยู่กับว่ากิจกรรมที่ผู้เรียน ได้ปฏิบัติ นั้น ทำให้ผู้เรียนได้รับการตอบสนองความต้องการทางด้านร่างกายและจิตใจ ในทางบวกเพียงใด

8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

8.1 งานวิจัยในประเทศ

เนาวรัตน์ ชื่นมณี (2540 : 72) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาแบบฝึกภาษาไทย การสะกดคำยาก เรื่อง เป็ดหาย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า แบบฝึกทักษะภาษาไทยการสะกดคำยาก ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 85.96/81.00 แสดงว่า แบบฝึกทักษะภาษาไทยการสะกดคำยากที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ที่ตั้งไว้ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนโดยใช้ แบบฝึกทักษะภาษาไทยการสะกดคำยาก เรื่องเป็ดหาย หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

มะลิ อัจฉริยะ (2540 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาแบบฝึกทักษะ ภาษาไทยการสะกดคำยาก เรื่อง การเขียนสะกดคำไม่ตรงตามมาตราตัวสะกดแม่กน แม่กด แม่กบสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลปรากฏว่า แบบฝึกทักษะภาษาไทยที่ผู้วิจัย สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 84.02/80.62 เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 และคะแนน การทดสอบหลังเรียนสูงกว่าคะแนนทดสอบก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อุษา จิตถาวร (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาแบบฝึกเสริมทักษะ กิจกรรมขั้นตอนที่ 5 ที่มีประสิทธิภาพ เรื่อง เพื่อนรัก ประกอบการสอนภาษาไทยแบบ มุ่งประสบการณ์ภาษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดมหาสารคาม ผลการศึกษาพบว่า แบบฝึกเสริมทักษะที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 85.39/84.26 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 และคะแนนการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อมรรัตน์ พิศฐาน (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาแบบฝึกทักษะภาษาไทย ที่มีประสิทธิภาพ เรื่อง การสะกดคำไม่ตรงตามมาตราตัวสะกด สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยแบบฝึกทักษะภาษาไทยมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ขวัญทอง จันทฤทธิ์ (2542 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาค้นคว้าเรื่อง การพัฒนาแบบฝึกทักษะภาษาไทยที่มีประสิทธิภาพ เรื่องการสะกดคำและแจกลูก ของหนังสือเรียนภาษาไทย เล่ม 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า แบบฝึกทักษะภาษาไทยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีประสิทธิภาพ 83.60/80.50 แสดงว่า แบบฝึกทักษะที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ที่ตั้งไว้ และคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนด้วยแบบฝึกทักษะภาษาไทย สูงกว่าคะแนนก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

บัวสอน จันทร์แดง (2542 : 79) ได้ศึกษาเรื่อง แบบฝึกเสริมทักษะ กิจกรรม ชั้นตอนที่ 5 เรื่อง กุงแปลงร้าง ประกอบการสอนภาษาไทยแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครพนม ผลการวิจัย พบว่า แบบฝึกเสริมทักษะมีประสิทธิภาพ 86.76 / 87.33 และนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และผลการประเมิน ความคิดเห็นของผู้มีประสบการณ์ที่มีต่อแบบฝึกเสริมทักษะโดยรวมอยู่ในระดับเหมาะสม มากที่สุด

มิตรถาวร คำภุษา (2545 : 68) ได้ศึกษาการพัฒนาแบบฝึกเสริมทักษะภาษาไทย เรื่อง การอ่านและสะกดคำยากของหนังสือเรียนภาษาไทย เล่ม 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า แบบฝึกเสริมทักษะที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 82.80/81.86 ค่าดัชนี ประสิทธิภาพของการเรียนรู้มีค่าเท่ากับ .61

นิภาพร วงษ์ศิลา (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาแบบฝึกทักษะ การสะกดคำยากวิชาภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่า แบบฝึกทักษะ การสะกดคำยากวิชาภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพ 89.17/83.89 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ที่ตั้งไว้ และค่าดัชนีประสิทธิผลของแบบฝึกทักษะ การสะกดคำยากวิชาภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีค่าเท่ากับ 0.68 ซึ่งหมายความว่า แบบฝึกทักษะการสะกดคำยากวิชาภาษาไทยชุดนี้ มีความเป็นไปได้ที่จะ ทำให้ผลการเรียนของนักเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่สูงขึ้นร้อยละ 68

สฤณา เลิกนอก (2545 : 44) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์การอ่านและการเขียนสะกดคำยากโดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะวิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า แบบฝึกเสริมทักษะการอ่านและการเขียนสะกดคำยาก วิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีประสิทธิภาพ 83.61 / 81.67 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80 / 80 ที่ตั้งไว้ และนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อุษา ชันแจ่ม (2545 : 87) ได้ทำการศึกษาค้นคว้าเรื่อง การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาไทย โดยใช้แบบฝึกทักษะการสะกดคำสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พบว่า แบบฝึกทักษะที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 78.06 / 76.67 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 75 / 75 นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ค่าดัชนีประสิทธิผลของแบบฝึกทักษะการสะกดคำภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีค่าเท่ากับ 0.50 แสดงว่านักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นร้อยละ 50 นักเรียนมีเจตคติต่อวิชาภาษาไทยที่เรียนด้วยแบบฝึกทักษะการสะกดคำภาษาไทยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียน โดยใช้แบบฝึกทักษะการสะกดคำภาษาไทย อยู่ในระดับเห็นด้วย

ประวีณา เอ็นดู (2547 : 128) ได้ทำการศึกษาค้นคว้า เรื่อง การพัฒนาแผนการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่องการอ่านและการเขียนสะกดคำ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้แบบฝึกทักษะ พบว่า แผนการเรียนรู้ภาษาไทยการอ่านและการเขียนสะกดคำ โดยใช้แบบฝึกทักษะชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพ 83.33 / 86.11 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80 / 80 นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้นและมีเจตคติที่ดีต่อวิชาภาษาไทย

สุพิตร สมหนองหว่า (2547 : 178) ได้ศึกษาการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง เที้ยวรอบหมู่บ้าน โดยใช้กิจกรรมตามทฤษฎีพุทปัญญา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พบว่า พฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนด้วยแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยเรื่อง เที้ยวรอบหมู่บ้าน โดยใช้กิจกรรมตามทฤษฎีพุทปัญญา มีพัฒนาการด้านภาษาไทยสอดคล้องกับการพัฒนาพุทปัญญา 8 ด้าน แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง เที้ยวรอบหมู่บ้าน มีประสิทธิภาพเท่ากับ 87.03 / 88.16 ผลการเรียนรู้ของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง เที้ยวรอบหมู่บ้าน โดยใช้กิจกรรมตามทฤษฎีพุทปัญญา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.79 ซึ่งอยู่ในระดับดีมาก

8.2 งานวิจัยต่างประเทศ

ชเวนดินเกอร์ (Schwendinger. 1977 : 51) ได้ศึกษาผลการเขียนสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้แบบฝึกหัดที่มีรูปภาพเหมือนของจริงแบบเขียนตามคำบอก และแบบทดสอบการเขียนสะกดคำ ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้ แบบฝึกหัดที่มีรูปภาพมีผลสัมฤทธิ์ในการเขียนสะกดคำสูงกว่านักเรียนที่เรียน โดยไม่ใช้รูปภาพเหมือนของจริง

ลอเรย์ (Lowrey. 1978 : 817-A) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ของการใช้แบบฝึกทักษะกับนักเรียนระดับ 1 ถึงระดับ 3 พบว่า นักเรียนที่ได้รับการฝึกโดยใช้แบบฝึกทักษะมีคะแนนการทดสอบหลังการทำแบบฝึกมากกว่าคะแนนการทดสอบก่อนทำแบบฝึก

แมคพิค (Mcpeake. 1979 : 1799-A) ได้ศึกษาผลการเรียนจากแบบฝึกอย่างเป็นระบบตั้งแต่เริ่มศึกษาจนถึงความสามารถในการอ่าน และเพศที่มีต่อความสามารถในการสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ทุกกลุ่มมีผลสัมฤทธิ์ในการสะกดคำสูงขึ้น ยกเว้นนักเรียนชายที่มีความบกพร่องในการอ่าน และพบว่าแบบฝึกช่วยปรับปรุงความสามารถในการสะกดคำของนักเรียนทุกคน แต่เวลา 12 สัปดาห์ไม่เพียงพอที่จะทำให้เกิดการถ่ายถอดการเรียนรู้ในการสะกดคำไปสู่คำใหม่ที่ยังไม่ได้ศึกษา และคะแนนของนักเรียนหญิงสูงกว่านักเรียนชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้การอ่านยังมีความสัมพันธ์กับความสามารถในการสะกดคำ

วอล์คเกอร์ และคนอื่นๆ (Walker and others. 1983 : 72) ได้ทำการทดลองโปรแกรมการสอนภาษาเช่นเดียวกับ Traeger Park Language Program กับเด็กพื้นเมืองประเทศออสเตรเลียที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สอง ผลการทดลองเป็นที่พอใจ เด็กได้เรียนรู้ภาษาได้รวดเร็วและมีความเชื่อมั่นในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารทั้งการพูดและการเขียน

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังที่กล่าวแล้ว สรุปได้ว่าการเรียนการสอนโดยใช้แบบฝึกทักษะเป็นอีกวิธีการหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาความสามารถในการเขียนการเรียนภาษาไทยให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น นอกจากนี้แบบฝึกทักษะยังช่วยให้การเรียนการสอนน่าสนใจ เพลิดเพลินสนุกสนาน ผู้เรียนไม่เกิดความเบื่อหน่าย ฉะนั้นอาจกล่าวได้ว่า แบบฝึกทักษะเป็นสื่อการเรียนที่สนองความต้องการของผู้เรียนอย่างแท้จริง จากเหตุผลดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาวิธีการสอนการเขียนสะกดคำโดยใช้แบบฝึกทักษะและกระบวนการเรียนภาษาเพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านเมืองเสือ ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น